

UDÁLOSTI

na VUT

Speciál 2019

120

VYSOKÉ UČENÍ
TECHNICKÉ
V BRNĚ

1899–2019

Jsme tu
už 120 let!

Červený Špilberk připomene 120. výročí VUT

Špilberk se rozsvítí 19. září ve 22 hodin a na počest VUT bude červeně zářit po celou noc až do ranních hodin.

O osvětlení pevnosti se postarají absolventi VUT a jejich uskupení VISUALOVE.

vizualizace: VISUALOVE
foto: Petr Horálek, Hvězdárna a planetárium Brno

T VYSOKÉ UČENÍ
TECHNICKÉ
V BRNĚ

UDÁLOSTI NA VUT

Speciální číslo vydává Vysoké učení technické v Brně, IČO 00216305, Nakladatelství VUTIUM Reg. č. MK ČR E 7521, ISSN 1211-4421.

Vydání připravila:

Jana Novotná
tel.: 541 145 345, novotna@ro.vutbr.cz

Šéfredaktorka:

Radana Koudelová
tel.: 541 145 146, koudelova@ro.vutbr.cz

Redakční rada:

Mária Režňáková (prorektorka), Karel Blažek (ředitel nakladatelství VUTIUM), Miroslav Doupovec (prorektor), Renata Herrmannová (vedoucí Odboru marketingu a vnějších vztahů), Pavel Maxera (SKAS), Eva Münsterová (Odbor kvality)

Adresa redakce:

VUT, Antonínská 1, 601 90 Brno
redakce@ro.vutbr.cz, www.vutbr.cz

Design: Vojtěch Lunga
Sazba: Jan Janák (VUTIUM)

Foto na obálce: Archiv VUT

Tisk: Helbich, a. s., Brno

Vychází 19. 9. 2019

Své připomínky, tipy a návrhy posílejte na redakce@ro.vutbr.cz

NEPRODEJNÉ!

VUT je nejstarší dosud existující vysokou školou v Brně a první českou technikou na Moravě.

ÚVODNÍ SLOVO

Foto Igor Šeif

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě držíte v ruce mimořádné číslo časopisu Události na VUT, které vychází u příležitosti 120. výročí vzniku Vysokého učení technického v Brně. Až si projdete následující stránky, věřím, že mi dáte za pravdu, že jsme za více než století urazili velký kus cesty. To, že jako první vysoká škola v Brně vznikla škola technická, považuji za významnou zprávu o síle českého průmyslu i o významné touze našich lidí po vědění v technických disciplínách vyučovaných v českém jazyce. Bez kvalitních technických odborníků to jednoduše nešlo, nejde a nepůjde. I dnes nás obklopuje technika, která nám pomáhá a usnadňuje každodenní život, pokud správně funguje. Pokud ne, pak ji musíme my technici opravit. Za každou technologii je ukrytý konkrétní člověk či skupina lidí, kteří svou práci dělají s nasazením, láskou a obětavostí. A tito lidé dost možná studovali na brněnské technice.

Na následujících stránkách se dočtete o skromných začátcích dnešní největší technické univerzity v České republice, o zajímavých osobnostech, které jí za tu dobu prošly, a věřím, že vás zaujmou i vzpomínky pamětníků. V roce oslav 120. výročí nás čeká ještě hudební festival Hudba z FEKTu, oslavy 120. výročí Fakulty stavební, festival FASTfest, závod Strojářské schody, slavnostní Akademické shromáždění nebo Ples VUT. Pojďme to všichni oslavit spolu.

Ať už vás zajímá technika, přírodní vědy, ekonomie či umění, všechny tyto obory můžete zkoumat na VUT. Už 120 let přinášíme světu talenty. A jsme na to pyšní.

Petr Štěpánek
rektor VUT

OBSAH

Víte, že...	3	Absolventi VUT: jak se vyvíjel jejich počet a jak se jim daří?	13	Největší zážitek na VUT? Být při tom!	24
Za tu nepříjemnost to stálo	4	Víte, že...	15	Když jsem skončil studia, byl jsem na svém chlebě, vzpomíná František Závada	28
Byli jsme mladí a bojovali jsme cele všichni pro dobro	6	Jak šel čas historií VUT	16	Víte, že...	29
Absolventi brněnské techniky první poloviny 20. století	10	VUT za 120 let své historie udělilo 67 čestných doktorátů	18	Do Archivu VUT může přijít bádát kdokoliv. Digitalizace ho zpřístupní ještě více lidem	30
Víte, že...	12	Odložené státnice	21	Víte, že...	32
		Víte, že...	23		

4

V listopadu 1901 se podařilo zakoupit pozemek na Veveří ulici pro stavbu České vysoké školy technické v Brně, která byla slavnostně otevřena v červnu roku 1911.

4

Posluchači stavebního inženýrství, který byl vůbec prvním odborem nově založené školy, se k výuce scházeli mimo jiné v pronajaté posluchárně na Giskrově ulici.

18

Jedním z těch, kterým brněnská technika udělila čestný doktorát v předválečných letech, byl v roce 1937 i Jan Antonín Baťa.

21

Oldřich Leisser byl v roce 1948 ze studia z politických důvodů vyloučen. Diplom na VUT spolu s titulem Ing. získal až ve svých dvaadvadesáti letech.

VÍTE, ŽE...

FAST

Fakulta stavební

Nejstarší fakulta brněnské techniky slaví spolu s VUT už 120 let. Ostatně první obor, který se dal na nově vzniklé české technice v Brně studovat, bylo stavební inženýrství. Dnes má fakulta přes 4 300 studentů a sídlí v areálu na Veveří, což byl první komplex budov vystavěný v roce 1911 přímo pro potřeby české techniky. Do té doby se škola několikrát stěhovala po pronajatých budovách. Na střeše fakulty funguje už od počátků meteorologická stanice, která monitoruje teplotu, vlhkost i atmosférický tlak a nabízí i krásný výhled nejen na celý fakultní areál, ale i na Brno.

Na Fakultě stavební, konkrétně na Ústavu geodézie, působí například Viliam Vatrt, který pomohl určit hodnotu W_0 . Ta reprezentuje ideální hladinu s hodnotou 0 metrů nad mořem. Jako první tak se svým týmem stanovil bod nula, od kterého se měří nadmořská výška. Díky němu lidé z celého světa mohou přesně určit výšku pohoří, proměny hladin oceánů nebo výškovou polohu letadel.

Fakultu tvoří 22 ústavů a výzkumné centrum AdMaS, které sídlí v blízkosti Technologického parku. Zde vědci zkoumají oblasti pokročilých stavebních materiálů, konstrukcí a technologií, a to nejen ve stavebnictví, ale také v rámci dopravních systémů či infrastruktury měst a obcí.

FSI

Fakulta strojního inženýrství

Se svými téměř 4 500 studenty je v současnosti největší fakultou brněnské techniky. Její výškovou budovu A1 se dá jen těžko přehlédnout. Je to nejvyšší univerzitní budova v republice a více jak čtvrt století byla i nejvyšší budovou v Brně. Svůj majestát dává pocítit například při každoroční sportovní akci Strojařské schody, kdy jednotliví běžci nebo štafetové týmy musí zdolat 18 pater této výškové budovy.

Na Ústavu matematiky pracuje světově uznávaný matematik Miloslav Druckmüller. Jeho unikátní software na zobrazení sluneční koróny během úplného zatmění Slunce dostal pořízený snímek až na titulní stranu časopisu Nature. NASA pak několikrát zveřejnila jeho fotky coby Astronomický snímek dne. Mezinárodní astronomická unie proto schválila návrh, aby planetka 6263 nesla jméno brněnského matematika, a tak někde ve vesmíru v tuto chvíli obíhá planetka Druckmüller.

FSI vznikla už v roce 1900 a je největší strojní fakultou v republice. Dnes zde působí celá řada studentských týmů, jako například TU Brno Racing, Chicken Wings nebo Pneumobil Racing Team Brno. Fakulta disponuje také vědeckým pracovištěm NETME Centre, které se zaměřuje na návrh nových technologií pro strojírenství.

FEKT

Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií

Už 60 let je tu elektrofakulta, kde aktuálně studují více jak 3 tisícovky studentů. FEKT má hned 2 vědecká centra – Centrum výzkumu a využití obnovitelných zdrojů energie a také Centrum senzorických, informačních a komunikačních systémů. Nabízí tu celou řadu meziuniverzitních programů – lze se tu stát audioinženýrem (ve spolupráci s Hudební fakultou JAMU), biomedicínským technikem (ve spolupráci s Lékařskou fakultou MU) nebo třeba odborníkem na informační bezpečnost (ve spolupráci s Právnickou fakultou MU).

Svou laboratoř má na FEKT například Luděk Žalud, odborník v oblasti robotiky. Na robotech, které jsou vysílány do kontaminovaných oblastí místo českých vojáků, už 15 let pracuje v Laboratoři teleprezence a robotiky. Kupříkladu pro chemické vojsko vyrábí roboty Orpheus, kteří pracují v kontaminovaných oblastech. Kromě armádních strojů vyvíjí jeho tým například i autonomní systémy, které by v budoucnu měly hlídat velké provozy.

Na elektrofakultě umí nasimulovat úder blesku, vyvinout elektroniku pro vesmírné družice, prodloužit životnost nových typů baterií, věnují se i jaderné energetice. Při tom všem si ale najdou čas i na popularizaci vědy v herně Elektrikárium, která je 4 dny v týdnu přístupná veřejnosti.

Za tu nepříjemnost to stálo

C. k. česká vysoká škola technická v Brně byla založena císařským dekretem, který císař František Josef I. podepsal 19. září 1899 v Klagenfurtu. Zřízení české techniky v Brně bylo vyvrcholením mnohaletých českých snah o založení vysoké školy na Moravě. Velkou zásluhu na tom, že se celá věc podařila, měl tehdejší ministr financí Josef Kaizl (1854–1901) a sekční šéf ministerstva kultu a vyučování Antonín Rezek (1853–1909).

Alžběta Blatná, Archiv VUT
Foto Archiv VUT

Všechny 4 stolice děkují za večeri

Možná nás dnes udiví, že už tehdy měla vliv na průběh celé akce média, konkrétně tisk. Zprvu se v novinách objevovaly zprávy, které podle Rezka vzniku české školy výrazně škodily. Rezek si 1. srpna 1899 píše do svého deníku: „Tyto dny měl jsem opět velké trápení s brněnskou technikou. Opět se tvrdilo, že otevření techniky 1. října je definitivně rozhodnuto. Já bych jen tuze rád věděl, kdo to s tím 1. říjnem letošního roku vymyslel? Jaké to bláznovství stále tvrdit něco, co není jasno, ani dokázáno.“ Na druhé straně to byl ovšem také Rezek, kdo dokázal média „využít“.

Zeť Antonína Rezka prof. Stanislav Kostlivý popisuje v soukromém dopise celou situaci následovně: „Císařský dekret zakládající v Brně českou techniku přišel z kabinetní kanceláře večer do ministerstva a byl jako vždy adresovaný přímo ministru do vlastních rukou. Ministerstvo však bylo již právě ve stadiu demise, která byla podána, a jak tchán věděl, i přijata. Bylo nebezpečí, že změněný kurs již podepsaný císařský dekret zadrží a tím že padne i technika. Proto tchán

jako sekční šéf dopis z kabinetní kanceláře zcela proti-právně otevřel a dal publikovati ve Wiener Zeitung. Tím postavil ministra před hotovou a neodvolatelnou skutečnost, přičemž ovšem riskoval celé své postavení – ale technika byla zachráněná. Druhý den povolal ministr tchána k sobě a – ani ho nevybídnuv, aby se posadil, ale nechav ho státi, činil mu velmi prudké výčitky. K tomu pak tchán dodal, že měl ministr ovšem plnou pravdu, protože to, co provedl, byla opravdu

neslýchaná nehoráznost. Ale byla to jediná možnost, jak zachrániti techniku a to za tu nepříjemnost stálo.“

Vlastní budovy na Veveří se škola dočkala až v roce 1911 (dnes sídlo FAST), do té doby sídlila v nejrůznějších provizoriích a podnájmech. Zpočátku pro ni byly dohodnuty místnosti ve Vesně na dnešní Jaselské ulici a v několika okolních domech. Ve Vesně se na začátku listopadu 1899 začalo přednášet pro zhruba

Antonín Rezek

padesátku studentů. S ohledem na dnešní poměry se nám tehdejší počet studentů může zdát nízký, ale Antonín Rezek si k tomu číslu do svého deníku poznamenal: „Začátek až příliš velký.“

Pedagogický sbor tvořili čtyři první profesori – Karel Zahradník (matematika), Jan Sobotka (deskriptivní geometrie), Jaroslav Jiljí Jahn (mineralogie a geologie) a Hanuš Schwaiger (kreslení od ruky). Škola měla v té době

jen jeden odbor (=fakultu), a to stavebního inženýrství. První rektor školy, kterým byl jmenován matematik prof. Karel Zahradník (1848–1916), úřadoval nejprve z pronajatého pokoje v hotelu Slavia, neboť do Brna byl povolán z chorvatského Záhřebu a neměl tu jiného zázemí. V hotelu Slavia se taktéž konala první schůze profesorského sboru, na níž byl prof. Jan Sobotka zvolen děkanem odboru stavebního inženýrství. Vesna ovšem pro potřeby školy záhy nestačila.

Studenti, kteří v začátcích na české brněnské technice studovali, si ovšem na rozdíl od profesorů pronájem v budovách dívčí školy velice pochvalovali. Karel Hauser, který na české technice

v Brně studoval od roku 1902, vzpomíná: „Fyzikální ústav Vladimíra Nováka byl ve Vesně v podnájmu, byla tam i přednášková síň, která bývala vždy hojně navštěvovaná, jednak pro výklady prof. Nováka a jednak kvůli Vesňačkám, neboť se tu a tam dalo nakouknouti do zahrady penzionátu a také doprovázeti sousedky ze školy. Posluchárna fyziky ve Vesně působila dojmem, jako by Vesňačky a technici chodili do jedné školy.“

Jako druhý odbor se konsolidoval již v roce 1900 odbor strojního inženýrství, který se v roce 1910 rozdělil na oddělení strojního inženýrství a elektroinženýrství. V roce 1911 byl pak založen chemický odbor a v roce 1919 odbor architektury a pozemního stavitelství. V roce 1920 se stavební odbor sloučil ještě s odborem kulturního inženýrství, který byl založen v roce 1909, pod novým názvem odbor inženýrského stavitelství. Později sem byl začleněn i odbor zeměměřičského inženýrství. V této podobě pak česká technika fungovala až do svého uzavření za 2. světové války. Ve školním roce 1900/1901 bylo na české brněnské technice zapsáno 118 posluchačů, postupně však zájem studentů o vysokoškolská studia na technice rostl, takže na počátku 30. let bylo ke studiu zapsáno kolem 1 600 posluchačů. ■

SUMMARY: The k. k. Czech Technical University in Brno was founded by an imperial decree signed by Emperor Franz Joseph I in Klagenfurt on September 19, 1899. The establishment of the Czech Technical University in Brno was the culmination of many years of Czech efforts to establish a university in Moravia. Major credit for this achievement goes to the then Minister of Finance Josef Kaizl (1854–1901) and to Antonín Rezek (1853–1909), Head of Section at the Ministry of Culture and Teaching.

Byli jsme mladí a bojovali jsme cele všichni pro dobro...

Osobnosti, které utvářely dějiny brněnské techniky

Vedle prvních čtyř profesorů, zmíněných v článku o založení VUT, se o formování a rozvoj brněnské techniky zasloužila celá řada pozoruhodných osobností, za jejichž působení škola přestála obě světové války i obtížné období pouťových změn. O mnohých z nich se dochovaly záznamy v Archivu VUT, které se v minulosti objevily v časopise Události a z nichž některé vybíráme.

Jana Novotná
Foto Archiv VUT

V letech 1900–1929 působil na české technice v Brně ve funkci rektorátního rady **František Jiří Pavelka** (1863–1943). O jeho přínosu pro školu vypovídají zmínky v dopisech jednotlivých profesorů po Pavelkově odchodu do penze. „Často na Vás vzpomínáme a o Vás hovoříme, zvláště když na rektorátě něco neklape. Tu říkávám, že za Vaší vlády by se to jistě nestalo,“

František Jiří Pavelka

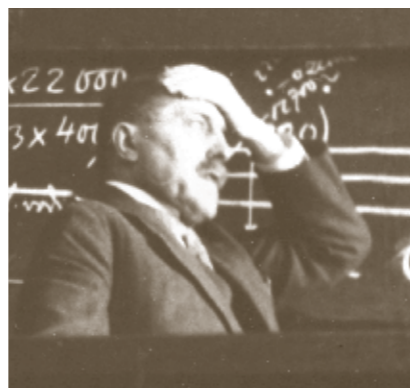
píše emeritnímu rektorátnímu radovi v únoru 1934 například Karel Šimek a v tomto smyslu se vyjadřují i mnozí další pisatelé.

V roce 1901 byl jmenován řádným profesorem stolice pozemního stavitelství **Josef Bertl** (1866–1955), který se rok nato stal děkanem odboru stavebního inženýrství a později i rektorem školy. Bertl byl navíc spoluautorem generálního projektu na novostavbu české techniky na ulici Veveří, která byla dokončena v roce 1911. V Památkníku českých vysokých škol technických Františka Josefa v Brně z téhož roku se uvádí: „V studijním roce 1901/2 věnoval sbor profesorský svou péči v první řadě novostavbě.

Již ve schůzi 27. listopadu 1901 zvolena stavební komise, a to z nově jmenovaného profesora pozemního stavitelství arch. Josefa Bertla a z dřívějšího referenta prof. Ing. Michala Ursínyho.“

O založení elektrotechnického odboru na České vysoké škole technické v Brně se zasloužil **Josef Sumec** (1867–1934). Již v roce 1902 byl jmenován mimořádným profesorem obecné a speciální elektrotechniky, v roce 1907 byl jmenován profesorem řádným. Třikrát se stal děkanem odboru strojního a elektrotechnického inženýrství a v roce 1912/1913 byl zvolen rektorem školy. Na jeho způsob zkoušení vzpomínal ještě v roce 1968 jeho asistent Dytrich: „Otázky nedával přímo (...) vytáhl asi 64 kartiček, zamíchal jimi, rozhodil po stole

Josef Bertl

Josef Sumec

a student si musel vytáhnout tři. Byly-li otázky vedle sebe, vytáhl logaritmické pravítko a vypočítal studentovi jinou otázku.“ Sám Sumec si své zásluhy připouštěl jen nerad, což dokládá jeho legendární výrok: „Nezasloužil jsem si tolik chvály – vím to – a přeče mne to těšit!“

Po Sumcově smrti bylo brněnské technice zasláno mnoho projevů soustrasti, mimo jiné od profesora Masarykovy univerzity Karla Engliše, který s ním na technice prožil několik let: „Nikdy mi nevytizí z paměti scéna ve sboru, kde mu jako rektoru byly činěny z více stran výtky pro určité opatření, načež on vstal a řekl: Chybil jsem, sudte mne! Nebylo soudu, protože nebylo dále ani žalobců. Každá výtka zmlkla před velikostí muže, který neváhal

doznati chybu. (...) Hluboký dojem jeho charakteru nebyl bez vlivu na mne – mladého muže, jakým jsem tehdy byl.“

Ve stejné době jako Sumec působil na technice i profesor mostního stavitelství **Adolf Štys** (1865–1942), který zde v roce 1902 získal jako jeden z prvních titul doktora technických věd. O rok později začíná jeho mnohaleté brněnské působení, kdy se stává správcem nově vzniklého ústavu stavitelství mostního. V Památkníku z roku 1911 se můžeme dočíst, že ústav disponoval v této době posluchárnou pro 57 posluchačů a rýsovnou pro 43 studentů. Patřila k němu i dílna, „kde za vedení příslušného profesora byla zhotovena řada modelů – většinou v přirozené velikosti – jež znázorňují při vyučování nejpotřebnější detaily styčnicků mostů příhradových – železných i dřevěných – dále různá spojení a připojení součástí mostních, ložiska mostů trémových aj.“ Profesor Štys byl pověstný i jako neúnavný organizátor exkurzí, opakovaně byl zvolen děkanem odboru stavebního inženýrství a ve studijním roce 1914/1915

Adolf Štys

i rektorem školy. Na přelomu roku 1935 a 1936 píše Karel Čupr Františku Pavelkovi: „Ale máme na škole smutek. Štys jednoho dne – tuším asi 17. 12. – dožil se sedmdesátky, den nato byla v Besedě jeho oslava, druhý den přišel ráno do školy a po návratu domů ranila ho mrtvice. Nemluvil, nechodil – nyní se to trochu zlepšilo, ale nějaké naděje na trvalé a dokonalé zlepšení není. Je nám ho líto, že v nejmenším neužil pense.“

V roce 1902 byl jmenován řádným profesorem vodních staveb na české technice v Brně **Antonín Smrček** (1859–1951), který zde aktivně působil až do roku 1930 a v roce 1913–1914 zastával i funkci rektora. V roce 1948 byl profesoru Antonínu Smrčkovi udělen čestný doktorát technických věd. Smrček se angažoval i ve veřejném životě – v roce 1906 byl zvolen poslancem moravského zemského sněmu a v roce 1912 dokonce říšským poslancem. V dochovaných materiálech je vzpomínán především jako vynikající pedagog, který zavedl a se studenty provozoval pravidelné exkurze, mnohdy i zahraniční.

František Kačírek o Smrčkovi v době, kdy mu bylo 80 let, poznamenal: „Obdivuji jej také jako člověka s nezdolnou energií, sice zjevu patriarchy, který má však nejen mladické srdce, ale dovede také ve společenském kroužku zahanbit v jídle a pití, rovněž i náladě všechny mladíky s polovičním stářím (...) Je stále tím bouřlivákem, jako byl v mládí, kdy na jedné straně průplav dunajsko-oderský stavěl, na druhé zas

Vladimír List

projekty jeho, které se mu nelíbily, nemilosrdně boural.“

V listopadu 1908 byl jmenován řádným profesorem konstrukční elektrotechniky **Vladimír List** (1877–1971), sám absolvent pražské techniky, který na brněnské škole působil až do roku 1948, tedy plných 40 let. Za tuto dobu byl třikrát děkanem odboru strojního a elektrotechnického inženýrství a ve studijním roce 1917/1918 rektorem školy. Během svého působení vychovával mnoho mladých inženýrů, které nazýval „elektříky“. Ve 20. letech vydal publikaci nazvanou Jak studovat na technice, v níž se svěřuje mimo jiné s vlastním rozčarováním z počátků studia: „V jaké duševní náladě je nováček na technice, vím z vlastní zkušenosti. Neboť když se po maturitě a krásných prázdninách v dobříšských lesích začala na mne valit lavina matematiky, deskriptivy a fyziky ve způsobu pěti až osmihodinových přednášek týdně bez knih a pomůcek, byl výsledek, že já, jenž studoval do té doby s vyznamenáním, jsem chodil o vánocích

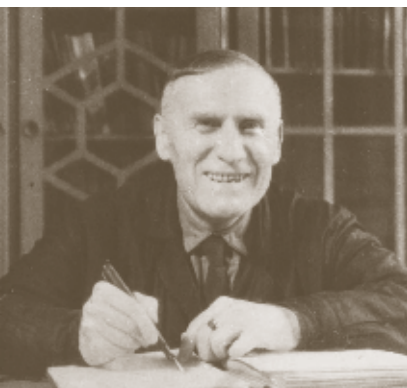
podél Vltavy, uvažuje, mám-li se utopit, anebo býti hajným.“

Vladimír List se stal zakladatelem a hlavním tvůrcem elektrizační soustavy naší země. S jeho jménem je spojen vznik a rozvoj Československé normalizační společnosti, a především Elektrotechnického svazu československého (ESČ). V roce 1947 byl jako první z profesorů brněnské techniky slavnostně promován čestným doktorem technických věd. Byl ale i velký sportovec. Už jako gymnazista byl jedním z průkopníků fotbalu v českých zemích a v den svých 70. narozenin přeplaval brněnskou přehradu. Jeho odchod do penze však bohužel urychlily události v únoru 1948.

Od roku 1911 působil na brněnské technice také **Karel Engliš** (1880–1961). Díla této vůdčí osobnosti finanční a měnové politiky ČSR ve 20. a 30. letech a tvůrce teleologického pojetí ekonomické vědy, které je postaveno na účelovosti v chování všech subjektů ekonomických procesů, zmizela pro roce 1948 z knihoven i z povědomí veřejnosti.

Jako na svého přítele vzpomíná na Engliše ve svých Pamětech František Weyr: „Engliš osvojil si brzy zvyk velké většiny ostatních profesorů prodlévat a pracovat téměř celý den na technice (...) Spojoval v sobě zcela výjimečným způsobem talent teoretický s praktickým, byl vždy člověk samostatný, zcela svůj, který se nepřízpůsoboval žádné situaci (...) Nejistil jsem během

Dnes je VUT
počtem studentů
největší technickou
univerzitou v republice,
studuje zde zhruba
19 tisíc studentů.

Rudolf Spazier

dlouhých let svého styku s ním žádný podstatný rozdíl mezi bývalým nuzným studentem a pozdějším ministrem financí a guvernérem naší Národní banky. Byl to vždy týž venkovský synek, nabitý energií a nadšením pro práci, skromný ve vystupování, ale přitom vědomý si svých schopností, který dobře věděl, že se může na svou hlavu spolehnout v každé sebeobtěžnější situaci.“ V dopise z roku 1940 vzpomíná Engliš na brněnskou školu takto: „Je tomu třicet let, co jsem přišel na techniku v Brně (...) Minulo to jako krátký sen. Byly to doby krásné a pro mne ... nejšťastnější. Byli jsme mladí a bojovali jsme cele všichni pro dobro.“

Další velkou osobností nejen pro Fakultu stavební, ale i město Brno byl **Rudolf Spazier** (1887–1963). V roce 1912 absolvoval na odboru stavebního inženýrství a zůstal na škole jako asistent Ústavu stavební mechaniky. Jeho nadřízeným i příznivcem zde byl Michal Ursíny, s nímž spolupracoval na vybudování mechanicko-technické laboratoře s veškerým moderním zařízením. V roce 1919 se stal Spazier vedoucím výzkumným

pracovníkem laboratoří Ředitelství Československých státních drah v Brně a na technice nadále pracoval externě.

Rudolf Spazier se angažoval i v politickém dění a roku 1935 byl zvolen čtrnáctým brněnským starostou. V roce 1937 intervenoval u pěti ministerstev za zlepšení prostorové situace brněnských českých vysokých škol a v říjnu 1938 upozornil ministerstvo školství a národní osvěty v Praze na podání českých vysokých škol v Brně o jeho zamýšlené restrikcí a žádal, aby bylo ponecháno v dosavadním. Svůj starostenský úřad odmítl nacistům předat a v září 1939 byl zatčen gestapem ve své školní pracovně. Byl žalářován jako politický vězeň na Špilberku, poté i v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald. V roce 1945 začal znovu působit na technice a stal se řádným profesorem a přednostou Ústavu stavebních hmot a jejich zkoušení a mechanicko-technické laboratoře. Také jeho však postihla takzvaná pouónorová očista

František Ducháček (vlevo dole) na oslavném setkání profesorů chemie 1924

a v říjnu 1950 byl donucen odejít do starobního důchodu. Byl obviněn z ilegální spolupráce s „reakcionáři“ a odsouzen za vykonstruovanou velezradu na sedm let do vězení, k propadnutí majetku a ke ztrátě čestných občanských práv. Za svého života se nedočkal spravedlivého posouzení svého případu.

V roce 1920 přišel na brněnskou techniku **František Ducháček** (1875–1931). Měl už za sebou studia chemického inženýrství na pražské technice, pařížské Sorbonně, na vysokých školách v Berlíně a na Karlsbergském ústavu Hansenově v Kodani i praxi na Pasteurově ústavu v Paříži, kde prováděl výzkumy mléčného kvašení. V roce 1920 se v Brně ocitl v čele Výzkumného ústavu sladařského, který byl zřízen při Ústavu kvasného průmyslu a který se stal postupně centrem poradenských i výzkumných prací pivovarsko-sladařských pro celou republiku. Dvakrát zastával funkci děkana odboru chemického inženýrství

a v roce 1930/1931 i funkci rektora. Zemřel nečekaně v únoru 1931 na plicní embolii po operaci slepého střeva.

Po Ducháčkově smrti zastával funkci rektora do konce školního roku 1930–1931 další chemik, **Vítězslav Veselý** (1877–1964). Vystudoval chemii na polytechnice v Curychu, doktorský titul získal v Ženevě. V roce 1919 převzal vedení ústavu organické chemie na brněnské technice, kde si získal věhlas vynikajícího vědce a pedagoga, zasahoval ale i do brněnského kulturního života. V Chemickém kvartetu, které vzniklo roce 1923, hrál první housle, zároveň byl ale i velkým sportovcem. Účastnil se lawn-tenisových turnajů, byl dlouholetým předsedou brněnské Ligy motoristů, sám se aktivně věnoval motorismu, lyžování, jízdě na koni a sportovní střelbě.

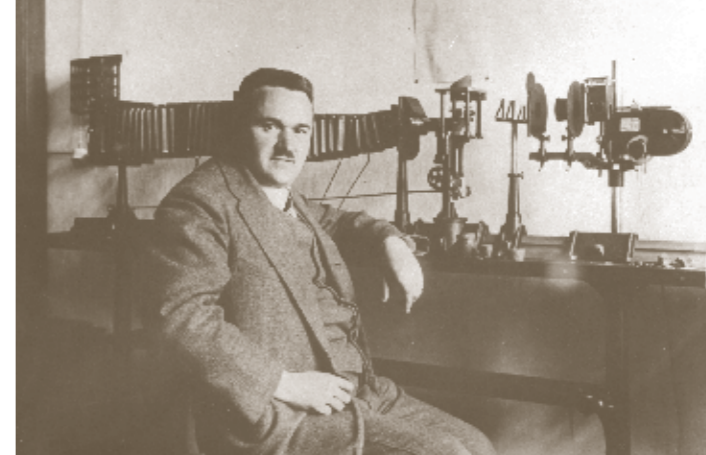
V letech 1908–1910 strávil Vítězslav Veselý téměř dva roky v Číně stavbou a vedením sklárny. Vzpomínky na toto období vydalo v roce 2003 Nakladatelství VUTIUM pod názvem O mé cestě do Číny. „Nemaje doma mnoho co stratiti, rozhodl jsem se ihned, že tam pojedu, a konal jsem přípravy na cestu. Cestu do Šanghaje z Prahy bylo lze tehdy konati buď parníkem po moři, Suezským průplavem kolem Indie, anebo sibiřskou drahou. Protože cesta na moři trvala asi 35 dní, kdežto cesta sibiřskou drahou jen asi 20 až 22 dní, rozhodl jsem se pro Sibiř,“ zapsal si Veselý v roce 1908 mimo jiné do deníku.

Po dvě funkční období byl rektorem školy i chemik **Jiří**

Babrovský (1875–1946), který byl třikrát zvolen i do funkce děkana odboru chemického inženýrství. Je jedním z těch, kteří si vylévali srdce v dopisech Františku Pavelkovi. V březnu 1934 si například stěžuje: „Od doby, kdy se začalo s úsporami, dostáváme laviny přípisů z ministerstva školství, bohužel většina z nich je takového rázu, že se jim stěžij dá vyhověti. Škoda toho klidu, v němž jsme žili před světovou válkou!“ Na konci roku 1939 pak informuje Pavelku o zavření vysokých škol: „Náš rektorát byste nyní, pane rektorátní rado, nepoznal. Pan rektor Jaroslav Syříště a rektorátní personál sice úřadují, smějí však prováděti jen čistě administrativní věci. My profesori tam nesmíme, ani do svých ústavů jsme dosud nesměli. (...) Z mého kabinetu si SSMänner udělali strážnici, můžete si představit, jak ten pokoj vypadá.“

V roce 1921, po odchodu profesora matematiky Matyáše Lercha na Přírodovědeckou

Karel Čupr

František Pišek

fakultu Masarykovy univerzity, byl pověřen suplováním přednášek na brněnské české technice **Karel Čupr** (1883–1956). Zabýval se především problematikou diferenciálních a diferenčních rovnic, řešením diferenciálních rovnic n-tého řádu, aplikací matematiky na inženýrskou praxi, ale i dějinami technického školství na Moravě. Kromě toho vydával na rektorátě vlastní noviny, takzvané čupzeitunk. Postupně zastával funkci děkana odboru inženýrského stavitelství a odboru strojního a elektrotechnického inženýrství.

V roce 1932 píše Františku Pavelkovi: „Jsem letos děkanem na strojním – snad si vzpomenete, jak jsem se svého času o tom shádal s Listem – vedu Kaunicovy Koleje, matematickou jednotu, Č.U.S.U.V – často jezdím do Prahy. Sklenka dobrého moku mi stále chutná, ale jest to poslední reserva, na níž se dá ještě ušetřit, a myslím, že odpadne i to.“ Ve 30. letech byl dvakrát zvolen rektorem, v červnu 1934 si v dopise Pavelkovi postěžoval: „Žiji v těžkých starostech o budoucnost a celistvost školy, český ráz Brna i kulturní prospěch Moravy. (...) Jest to věc nervů,

lásky a nadšení – všeho mám dost, myslím, že zvítězím.“

Nepřehlédnutelnou osobností brněnské techniky byl i **František Pišek** (1886–1970), který školu obohatil o obor slévárenství. Byl opakovaně děkanem odboru strojního a elektrotechnického inženýrství a ve školním roce 1929/1930 zastával i funkci rektora školy. Při Ústavu mechanické technologie II založil roku 1924 Výzkumný a zkušební ústav pro slévárenství. Na začátky slévárenství vzpomínal takto: „Příznačné je, že když jsem se odhodlal v roce 1911 věnovat slévárenství, kamarádi nemohli pochopit, jak je to možné, že chci jít do tak špinavého provozu, kde není vyhlídek na nějakou inženýrskou práci. Teprve po první světové válce, se došlo k názoru, že bude nutno slévárenskou výrobu postavit na vědecký podklad.“ V roce 1956 vznikla na Energetické fakultě VUT pod Příškovým vedením katedra nauky o materiálu.

V roce 1945 přišel na brněnskou techniku **Vojtěch Mencl** (1907–2000), aby zde strávil více než půl století. Přednášel tunelové stavitelství a zakládání staveb a stál u zrodu unikátní laboratoře mechaniky hornin. V roce 1951 se stal

rektorem nově zřízené Vysoké školy stavitelství v Brně a do roku 1953 se mu v této funkci dařilo překonat potíže spojené s reorganizací vysokého školství v Brně. Od ledna 1956 byl ustanoven vedoucím katedry geologie a zakládání staveb, byl jedním z prvních vědců, kterým byla udělena nová hodnost doktora věd. Ani po odchodu do důchodu v roce 1968 jeho spolupráce s fakultou neustala.

V roce 1989 dokončil na Fakultě stavební externí vědeckou aspiranturu a získal hodnost kandidáta technických věd. V roce 1990 se vrátil na svou alma mater jako odborný asistent katedry stavebnin a zkušebních metod a v čele pracoviště stál s přestávkami do roku 2000. Ve funkci prorektora pro výstavbu a dislokaci, kterou zastával v letech 1991–1997, se zasloužil mimo jiné o získání areálu na Purkyňově ulici, v němž dnes sídlí Fakulta chemická a Ústav soudního inženýrství VUT. ■

SUMMARY: Besides the first four professors who began lecturing as early as in November 1899, a number of other remarkable personalities were involved in the formation and development of the Brno University of Technology; their work helped the school survive the two World Wars and the difficult period of changes after February 1948. Records on many of them have been preserved in the BUT Archive, and some of them are presented here.

Absolventi brněnské techniky první poloviny 20. století

Již před deseti lety, v roce 2009, udělilo VUT svému úspěšnému absolventu diplom s pořadovým číslem sto tisíc. Pokud se podíváme hlouběji do minulosti, před rok 1939, zjistíme, že tehdy školu s inženýrským titulem opouštělo jen několik desítek absolventů ročně. Přesto mezi nimi najdeme velké množství úspěšných osob, které pak v praxi uplatnily svůj talent i odborné znalosti.

Glosera, Leopolda Grimma, Josefa Haka, Jana Horáka, Milana Krondla, Aloise Němce, Josefa Řezáče a Josefa Vaverku. To, jak provoz na škole ve válečných letech utíchal, barvitě dokládají i viditelně se ztenčující nacionálně zapsaných posluchačů, ve kterých jsou svázány zápisové listy všech studentů pro každý školní rok. Až ve školním roce 1920/1921 překračuje poprvé počet absolventů školy stovku ročně, pokud počítáme i absolventy

z řad zeměměřičů, jejichž studium bylo kratší.

Pokud bychom chtěli podrobněji připomenout některé úspěšné předválečné absolventy, pak si pozornost zcela jistě zaslouží osobnost Karla Stallera (1896–1975), který v prosinci roku 1921 úspěšně složil druhou státní zkoušku na odboru strojního inženýrství, kde pak krátce působil jako asistent. Jeho profesní kariéra je od roku 1923 úzce spojena

s brněnskou Zbrojovkou, kde se poměrně záhy vypracoval na post technického ředitele celého podniku. Nutno podotknout, že před tím než se stal úspěšným manažerem, se prosadil i jako inženýr. Spolu s bratry Holkovými se konstrukčně podílel na návrhu lehkého kulometu, který se podařilo právě Stallerovou zásluhou licenčně prodat do Velké Británie, kde získal známé označení BREN. Staller se rovněž podílel na zavedení normování součástek ve Zbrojovce, které tak mohly být vyráběny sériově bez následného dalšího opracování, čímž se výrazně zlevnila výroba a také zjednodušila manipulace se zbraní. Úspěšně se též zabýval lafetami střelných zbraní v pohraničním opevnění a mimo jiné je i tvůrcem legendárního loga Zbrojovky.

Karel Staller však nevyňikal jen jako úspěšný technik a manažer – během druhé světové války se osvědčil i jako velice platný člen domácího odboje. Svoji roli dokázal maskovat tak brilantně, že byl po válce vyšetřován z údajné kolaborace. Vzhledem k měnící se politické situaci odešel v roce 1949 s rodinou ilegálně do zahraničí, kde zůstal až do konce života. Do Československa se ještě před svou smrtí několikrát oficiálně podíval. V roce 2012 vyšla monografie Martina Krčála věnovaná osobnosti Karla Stallera.

Dalším úspěšným absolventem brněnské techniky je také Vladimír Bárta (1890–1973), který roku 1919 dokončil studia na odboru

elektroinženýrství. Kontakt se školou hned nepřerušil, působil zde jako honorovaný docent. Odbornou praxi získal u firmy Bartelmus, Donát a spol.

a v Moravské elektrotechnické společnosti v Brně. V roce 1924 začal působit jako výpočtář v Elektrotechnické továrně Škodových závodů

Aižběta Blatná, Archiv VUT
Foto Archiv VUT a Encyklopedie Brna

Vůbec prvním absolventem, který na české brněnské technice složil druhou státní zkoušku, byl Karel Nettwall z Českého Brodu. Stalo se tak 31. července 1903 na odboru strojního inženýrství. Nutno ovšem podotknout, že dotyčný student byl zapsán již v průběhu 90. let na pražské technice a v Brně pouze vykonal onu závěrečnou státní zkoušku. Prvním absolventem, který je spjat výlučně s brněnskou technikou, je pak Matěj Valenta ze Křtin, který studia na odboru strojního inženýrství ukončil složením druhé státní zkoušky dne 26. března 1904. Na odboru stavitelského inženýrství je jako první absolvent doložen 14. července 1904 Jan Chlup z Horních Otaslavic, který v roce 1907 na zdejší škole rovněž úspěšně obhájil svoji dizertační práci. Pro

úplnost je ale nutné uvést, že ve stejný den jako on složili státní zkoušku ještě Stanislav Švehla, Antonín Kalabis, Jan Kříž a Leopold Veselý.

Do života jednotlivých studentů, a tím pádem i školy, ovšem v roce 1914 nemilosrdně promluvila první světová válka. Kvůli ní svá studia nedokončili například Vojtěch Boris Luža (titul Ing. mu byl v roce 1945 udělen in memoriam) a Karel Husárek, jejichž životy se po válce ubíraly už zcela jiným směrem. Jejich jména tak známe spíše z učebnic dějepisu, než že bychom je registrovali především jako dobré a schopné techniky. Na frontu odešly desítky dalších studentů i absolventů, z nichž mnozí se stali legionáři. Za všechny jmenujme například Vladimíra Boubelu, Františka

Karel Staller

CÍS. KRÁL. ČESKÁ VYSOKÁ ŠKOLA TECHNICKÁ V BRNĚ.
ODBOR STROJNÍHO INŽENÝRSTVÍ.
DRUHÁ ZKOUŠKA STÁTNÍ.

Ch 2

ZÁPIS O ZKOUŠCE

Číslo zkoušky	Matěj Valenta				
Místo, země, rok narození	ze Křtin na Moravi, narozen 2. srpna 1881.				
Škola a výtomoň na vysoké škole	v. R. čes. vyz. škola technická v Brně				
VÝSLEDEK	PŘEDMĚT	Výsledek zkoušky			
		jednotlivě před komisí			
PRVNÍ ZKOUŠKY STÁTNÍ	Matematika prvý běh	velmi dobrý			
	Matematika druhý běh	výborný			
	Deskriptivní geometrie	výborný			
	Výsledek	výborný			
	Základy grafické techniky	velmi dobrý			
	Obecná mechanika I. (Stavová)	dobrá			
	" " II. (Kinetika)	velmi dobrý			
	Terapeutická mechanika I. (Lynamy a staticy)	velmi dobrý			
	" " II. (Dynamika)	velmi dobrý			
	Terapeutická kreslení	velmi dobrý			
Úspěch závěrečný: <i>velmi úspěšně</i> ze dne 13. července 1904.					
NABÍZENÉ PŘÍKLADY PŘEVZETÍ	PŘEDMĚT	Ročník	Využití školy	Datum vyhodnocení	Vysvětlivky
	Mechanika a technologie	první díl 1901-2	1902-3	19. listopad 1902	dobrá
		druhý díl 1901-2	1902-3	18. prosinec 1903	dobrá
		třetí díl 1901-2	1902-3	10. listopad 1905	velmi dobrý
	Konstrukce strojů	první díl 1901-2	1902-3	19. listopad 1905	velmi dobrý
		druhý díl 1901-2	1902-3	30. ledna 1907	velmi dobrý
	Zhoubnická matematika	1901-2	1902-3	17. července 1902	dobrá
	Národní hospodářství	1897/1900	1902-3		velmi dobrý

Základy VUT položili první 4 profesori: Karel Zahradník (matematika), Jan Sobotka (deskriptiva), Jaroslav Jiljí Jahn (minerologie a geologie) a Hanuš Schwaiger (kreslení).

v Plzni-Doudlevcích. Již v roce 1928 byl jmenován ředitelem a přednostou celého podniku, jehož prvořadým úkolem bylo vyvést závod z finančních a technických problémů.

To se mu také podařilo. Z továrny byl nucen odejít až v roce 1940 v souvislosti s měnicími se politickými poměry, ale po osvobození se na vedoucí místo opět vrátil. Aktivně a dlouhodobě působil i v Elektrotechnickém svazu československém a podílel se na přípravách vzniku Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni, za což byl později odměněn stříbrnou pamětní medailí. V 60 letech byl penzionován. Volný čas využil k psaní článků z historie československé elektrotechniky. Přestože byla jeho kariéra později spojena především s Plzní, kontakt s kolegy z Brna nikdy úplně neztratil.

Příběhy profesně úspěšných předválečných absolventů by vystačily na další desítky článků, stačí si například připomenout celou garnituru prvních absolventů odboru architektury. Milým zjištěním je pak i fakt, že mnohé životní příběhy absolventů brněnské techniky jsou již zpracovány v literatuře. ■

SUMMARY: The 100,000th graduate already departed from BUT ten years ago. Yet looking back at the time before 1939, we see that back then only a few dozen graduates left the school with an engineering degree every year. Karel Staller and Vladimír Bárta were among the successful ones who later applied their professional knowledge in practice.

VÍTE, ŽE...

FCH

Foto Martin Střížba

Fakulta chemická

První chemické vzorce se začaly na tabuli tehdejší C. k. vysoké školy technické Františka Josefa v Brně psát již v listopadu roku 1911, nicméně v 50. letech byla výuka chemie zrušena. Oficiálně byla Fakulta chemická obnovena až v listopadu 1992 a dnes jejími dveřmi pravidelně prochází takřka 1 200 studentů.

Mezi největší úspěchy fakulty patří mimo jiné patentovaná biotechnologie Hydal, která umožňuje produkci biologicky rozložitelného plastu z použitého fritovacího oleje. Na objevu pracoval tým Ivany Márové a dnes jej do praxe uvádí komerční společnost Nafigate Corporation, která licenci od VUT odkoupila. Díky tomu se v Bohumíně brzy začne vyrábět kosmetika a další chemické přípravky z použitého fritovacího oleje.

Mezi další úspěchy patří také projekt tzv. barevných hodin. Nenápadný papírek dokáže v létě odměřit bezpečnou dávku slunečního záření pro kůži, stejně tak může pomoci chránit exponáty v galeriích a muzeích či jako tzv. chytrý obal kvalitu výrobku. Studenti se na fakultě připravují pro práci v oborech chemického, farmaceutického, potravinářského, spotřebního i stavebního průmyslu. Bádát pak mohou i v laboratořích tamního Centra materiálového výzkumu.

FA

Fakulta architektury

Fakulta, která si připomíná rovných 100 let existence a kterou dnes navštěvuje víc jak 500 studentů, to je Fakulta architektury sídlící na Poříčí. Mezi její významné osobnosti patří mimo jiné Vladimír Šlapeta, který je přes 20 let členem berlínské Akademie umění, několik let také v Německu žil a ve svých odborných člancích se soustředil na německou architekturu v kontextu dějin. Zároveň je i čestným členem Královské společnosti britských architektů a Amerického institutu architektů. Dnes působí na Ústavu teorie architektury a je uznávaným autorem řady publikací o moderní architektuře 20. století.

Fakulta se může pochlubit také sbírkou Jaroslava Drápala, nabízející více než tři stovky modelů s dopodrobna propracovanými detaily. Návštěvníci tu poznají slavné tuzemské i světové stavby, které v rámci Drápalových lekcí vytvořili studenti za posledních 25 let. Ve sbírce je model hotelu Burdž al-Arab v Dubaji, olympijský stadion v Pekingu nebo třeba maketa Milwaukee Art Museum. Sběrka Jaroslava Drápala je poměrně unikátní, už si ji mohli prohlédnout zájemci například na putovní výstavě ve Francii, Rakousku nebo Spojených státech.

Prvním areálem, který byl přímo vybudován pro potřeby brněnské techniky, je dnešní sídlo Fakulty stavební na Veveří ulici.

FAKTA

Absolventi VUT: jak se vyvíjel jejich počet a jak se jim daří?

Dobrat se přesného počtu, kolik absolventů dosud vyšlo z dnes největší české technické vysoké školy, je tak trochu oříšek. Diplomy totiž univerzita eviduje až od roku 1954. V roce 2009, kdy si škola připomněla 110. výročí svého založení, byl na Fakultě informačních technologií předán diplom s evidenčním číslem 100 000. Pokud k tomuto číslu připočteme doložené počty z následujících let, dostaneme se k údaji lehce přesahujícímu číslu 154 000. Za tak výrazným nárůstem v posledním desetiletí stojí nejen růst univerzity a větší zájem zahraničních studentů, ale také rozdělení studijních programů do bakalářských a navazujících magisterských – někteří studenti tak řečí čísel školu "absolvovali" dvakrát, v případě pokračování v doktorském studiu dokonce i třikrát.

Eva Knebllová

Co tedy o absolventech víme? A kde vůbec krátký statistický exkurz začít, aby porovnání čísel dávalo smysl? Pokud půjdeme v čase zpátky výrazněji, setkáme se kromě nepřesné, respektive neúplné evidence také s dopadem historických událostí, včetně úplného uzavření školy nebo převádění jejich částí pod jiné instituce. Také v polistopadové historii následovaly poměrně výrazné změny ve struktuře univerzity. V devadesátých letech to bylo

založení tří fakult, které zůstaly její součástí dodnes: Fakulty chemické (jednalo se fakticky o její znovuoobnovení), Fakulty podnikatelské v roce 1992 a ve stejném roce vznikl při Fakultě architektury Ústav výtvarných umění, který se hned o rok později přeměnil ve fakultu. Tyto fakulty dnes přitom v součtu absolvuje téměř čtvrtina těch, kteří mají diplom z VUT. Univerzita ale také ve své novodobé historii o dvě fakulty přišla: mimobrněnské Fakulta technologická a Fakulta managementu a ekonomiky, založená až v roce 1995, daly

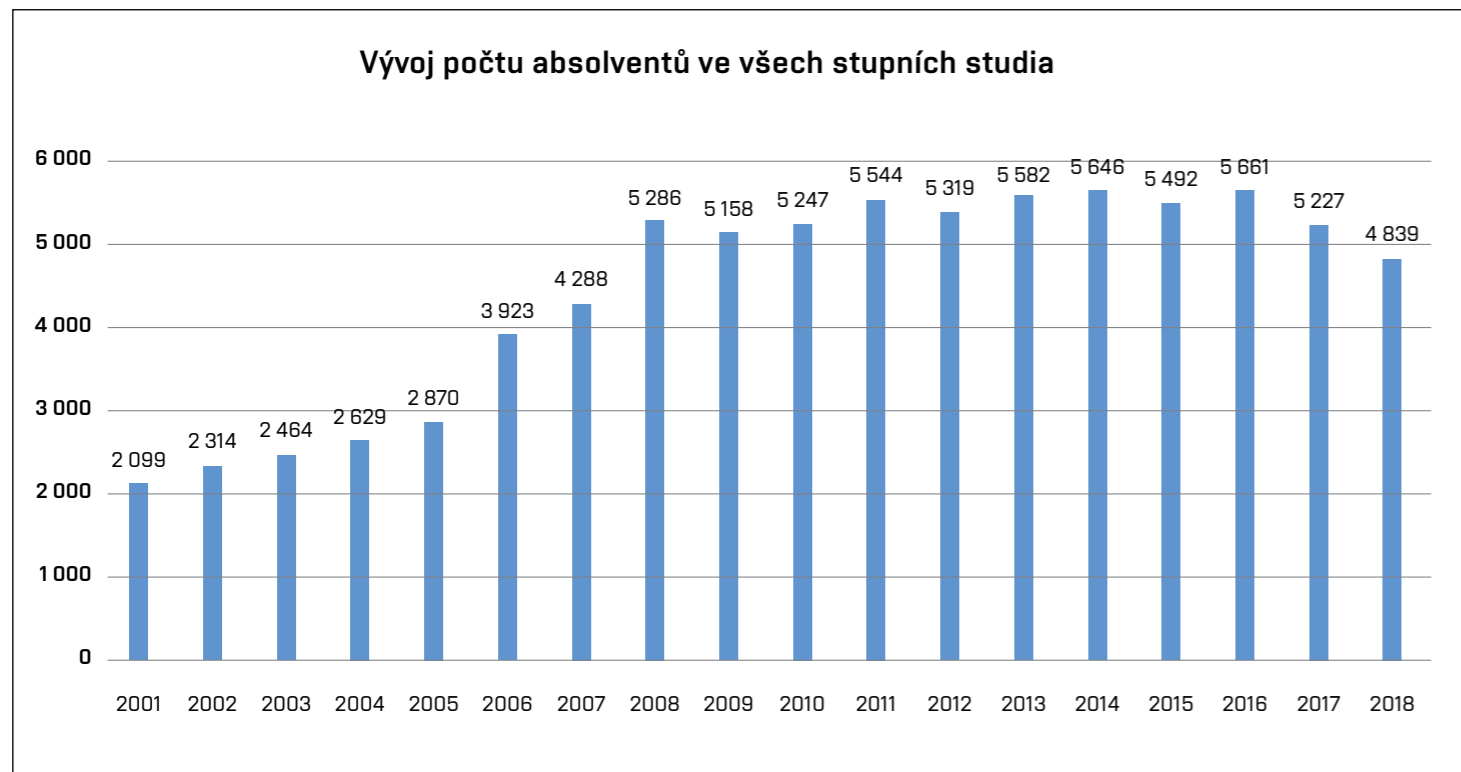
v roce 2001 základ nově vzniklé Univerzity Tomáše Bati.

A tady také naši analýzu začneme. Z hlediska struktury došlo sice na začátku roku 2002 ještě k rozdělení bývalé Fakulty elektrotechniky a informatiky na Fakultu informačních technologií a Fakultu elektrotechniky a komunikačních technologií, pokud se však podíváme na podíl součtu absolventů těchto dvou škol na celkovém počtu studentů, kteří VUT úspěšně ukončili, od jejich prvního samostatného roku se příliš nezměnil: jen lehce vzrostl z 20 na 24 procent. V roce 2007 se ještě vyčlenil Ústav soudního inženýrství, který však na VUT fungoval již od roku 1965. Nyní výuku (i když jen v doktorských programech) zajišťuje také CEITEC VUT, z hlediska počtu absolventů se však jedná o nejmenší jednotku.

Naopak o post největší fakulty, měřeno počtem jejich absolventů, z těch kontinuálně působících v poslední době soustavně soupeří Fakulta stavební s Fakultou strojního inženýrství. V roce 2001 totiž těsně, o pouhých pět absolventů, nad strojaři převládali absolventi dnes již neexistující

Fakulty elektrotechniky a informatiky. V roce 2001 bylo 24 procent absolventů VUT z Fakulty strojního inženýrství, z Fakulty stavební se jednalo o 21 procent. O deset let později podíl absolventů Fakulty stavební přesáhl čtvrtinu (26 procent), zatímco u Fakulty strojního inženýrství poklesl na 20 procent. A pokud se podíváme na zatím poslední dostupná čísla, tedy k roku 2018, podíly se nám přibližují: Fakulta stavební sice stále „vede“ s 24 procenty, 23 procent pro Fakultu strojního inženýrství však naznačuje opětovné střídání na pozici největší fakulty, které potvrzuje i počet studujících na obou fakultách. V počátcích VUT přitom stávali jednoznačně početně převážovali.

Novodobá historie VUT po oddělení obou zlínských fakult začíná na čísle 2 099. Poloviční mety přitom škola dosáhla poprvé o více než čtvrt století dříve, v roce 1973. Vývoj v posledních dvou dekadách tak byl podstatně rychlejší: zdvojnásobení počtu absolventů za pouhých šest let, hned v tom dalším roce VUT zaznamenalo první překonání hranice pěti tisíc absolventů. Zatím nejvíce diplomů univerzita vydala

Zdroj: výroční zprávy VUT

v roce 2016, poslední dva roky naopak následoval propad.

Ani čísla postihující vývoj počtu absolventů v posledních dvou dekádách se však neobejdou bez uvedení kontextu. Samostatnou záležitostí je třeba už jen nárůst podílu vysokoškolských studentů v populaci. Zatímco v roce 2001 šla z maturitních ročníků na vysoké školy necelá třetina (a jen pro zajímavost, v porevolučním roce 1990 se jednalo dokonce jen přibližně o každého šestého), o osm let později to byl dvojnásobek. Realitou ovšem je, že většina přijatých studium promoci nezavrší: jen v prvním ročníku bakalářského studia na VUT neúspěšně skončí čtyři studenti z desíti. Koneckonců, právě tohle téma akcentovalo VUT ve své dosud nejnovější

kampani zaměřené na uchazeče o studium.

Ruku v ruce s narůstající poptávkou po vysokoškolském studiu došlo v souladu s Boloňským procesem mimo jiné k důslednému rozdělení studia na bakalářský, navazující magisterský a doktorský stupeň. Čistě teoreticky tak jeden a ten samý člověk může figurovat ve statistikách za několik let až třikrát (případně samozřejmě vícekrát, pokud by absolvoval více fakult, což však není na VUT běžné). Velký skok v tomto směru prodělalo VUT mezi lety 2007 a 2008: rok 2007 byl posledním, kdy převažovali absolventi dlouhých magisterských programů nad těmi z navazujících. A zatímco na přelomu tisíciletí, tedy v akademickém roce 2000/2001, tvořili bakaláři pouze 17 procent absolventů a naprostá většina

z nich tak ukončila tehdy ještě jediný možný magisterský stupeň, v roce 2012 pak poprvé mezi absolventy převažovali bakaláři, ačkoliv jejich podíl magickou padesátiprocentní hranici nikdy nepřesahoval výrazně (nyní je jich necelých 50 procent).

V poslední době však do vývoje počtu absolventů neúprosně vstupuje demografie, kdy do věku vysokoškoláků dorůstají nejméně početné ročníky. O nejlepší studenty dnes vysoké školy svádějí pomyslný boj, odehrávající se často také na poli vysokoškolského marketingu, který se v posledních letech etabloval jako samostatná disciplína. Z našich průzkumů ale také víme, že vedle profesionálně zpracovaných spotů a jiných odborníky oceňovaných kampaní, které působí především

na emoce, na budoucí studenty při výběru vysoké školy zabírají také informace o možnostech uplatnění.

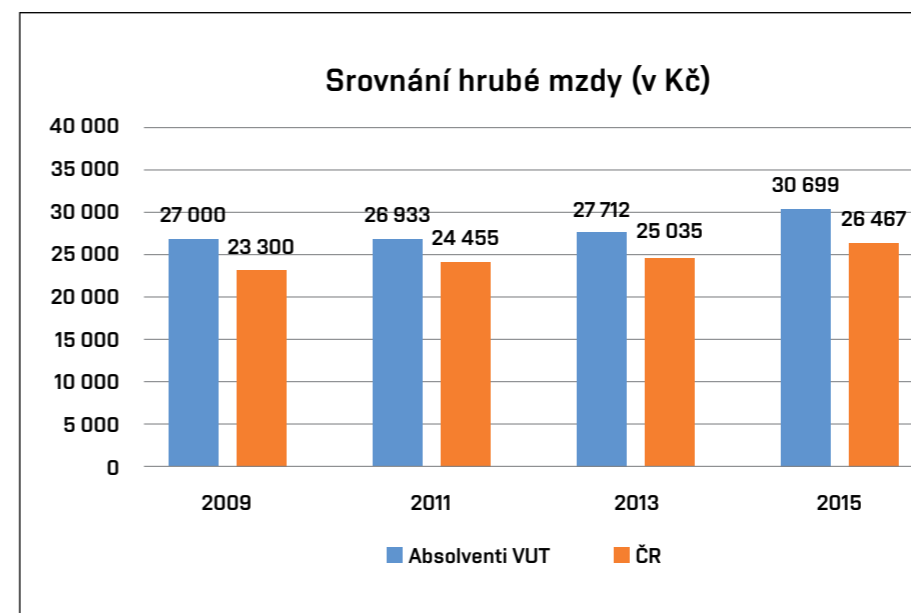
I zde se totiž VUT má čím chlubit. Jak můžeme sledovat z námi realizovaných průzkumů, které poprvé zahrnovaly absolventy z roku 1999, bývalí studenti VUT v Brně si dlouhodobě udržují velmi vysokou uplatnitelnost, a to i v dobách, kdy průměrná nezaměstnanost v České republice dosahovala dvouciferných hodnot. Příkladem může být rok 2003, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR uvádělo míru nezaměstnanosti přes deset procent, zatímco mezi absolventy VUT, které jsme v té době dotazovali, byla nezaměstnaných tři procenta.

Absolventi VUT se rozhodně nemají špatně ani po finanční

stránce, jak nám ukazuje srovnání průměrné mzdy v období, kdy jsme naše absolventy oslovovali mimo jiné s otázkou na jejich tehdejší finanční ohodnocení. Absolventi z let 2007 až 2016 (průzkum vždy zahrnuje předchozí dva absolventské ročníky) si totiž vždy již po pár měsících až několika málo letech praxe, respektive rok až dva po jejich absolutoriu, vedli finančně lépe, než jaký byl v té době mzdový průměr za Českou republiku. Stejně dobře vyznívala pro absolventy VUT i starší čísla, která neuvádíme pouze s ohledem na to, že v počátku byli současně oslovováni čtyři, respektive tři absolventské ročníky. Až poté VUT přešlo na dvouletou periodicitu a čísla by tak nebyla srovnatelná. Vzhledem k obecné situaci na pracovním

trhu a zaměstnavateli deklarovanému nedostatku absolventů vhodných pro technické pozice lze podobný vývoj očekávat i v budoucnu. ■

SUMMARY: It is not an easy task to determine the exact number of graduates who have so far graduated from BUT, today the largest Czech technical university. The diplomas have been recorded by the University only since 1954, and according to this numbering system the most recent one, issued this year, bears the number 150 000. According to surveys, future students selecting their higher education institution make their choices among other things on the basis of the chances of future employment, which, in the long term, are very high for BUT.

Zdroj: MPSV, interní průzkumy VUT

VÍTE, ŽE...

CESA

Centrum sportovních aktivit

VUT má v současnosti víc jak 30 000 m² sportovišť, což představuje největší plochu sportovních areálů z tuzemských univerzit. V nabídce Centra sportovních aktivit VUT je 78 různých sportů a momentálně zde evidují více jak 7 500 cvičících studentů. Kromě klasických sportů, jako je fotbal, hokej, tenis nebo volejbal, tu mohou studenti navštěvovat i kurzy jako dodgeball, bojové umění kobudo, kin-ball nebo třeba cvičení tabata.

Od roku 2019 tu nabízí studijní program Sportovní technologie, který CESA připravila ve spolupráci s biomedicínnou z Fakulty elektrotechniky a komunikačních technologií. V září do něj nastoupili první studenti. Budoucí absolventi tohoto republikově unikátního oboru najdou uplatnění například při vývoji nových sportovních technologií.

Centrum každoročně pořádá například Den sportu, kdy je uděleno rektorské volno všem studentům a zaměstnancům VUT, kteří se tento den věnují nějaké sportovní aktivitě. Fakulty pak mezi sebou soupeří o putovní pohár rektora, který získá fakulta či součást, z níž se do akce zapojilo nejvíce sportujících. V roce 2019 při příležitosti 120. výročí školy hostila CESA i České akademické hry.

Jak šel čas historií VUT

V květnu 1910 zachytil fotograf tým pracovníků techniky při cvičení obsluhy kotlů.

Studenti v rýsovně na odboru architektury a pozemního stavitelství, 20. léta 20. století

Posluchači odboru elektrotechniky ve školním roce 1924/1925

Nezvyklý ruch zavládl před budovou brněnské techniky v roce 1938 při Baťově promoci.

Skupina profesorů, zaměstnanců rektorátu a studentů před budovou školy v roce 1948

Rýsozna katedry všeobecného strojírenství na strojínské fakultě ve školním roce 1972/1973

Josef Schwarz a Michal Máčel na Katedře samočinných počítačů Fakulty elektrotechnické na Božetěchovské ulici přibližně v letech 1978–1979

V listopadu 1989 zkonstruovali studenti strojínské fakulty symbolický buldozer na Klementa Gottwalda, jehož pomník se nacházel před Městským výborem KSČ na Žerotínově náměstí.

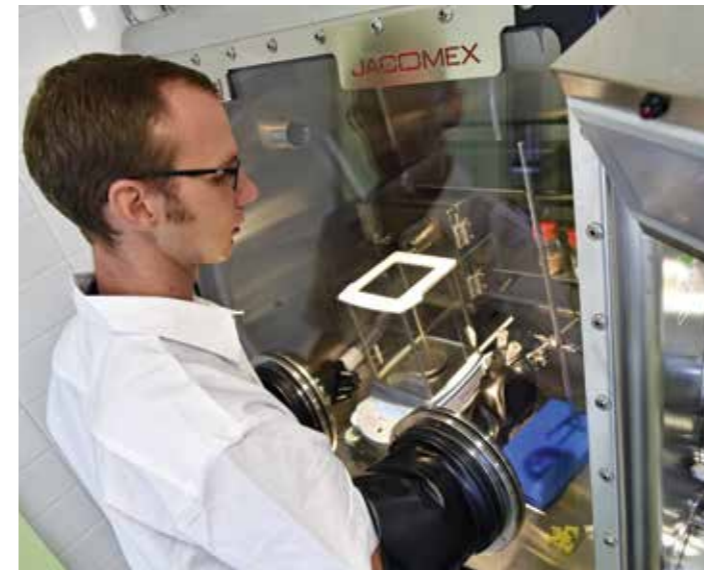
(red)
Foto Archiv VUT, Přemysl Janíček
a Igor Šeřf

Během prvních týdnů revoluce v roce 1989 bylo hlavní pracovní náplní studentek strojínské fakulty psaní letáků a transparentů.

Laboratoř velmi vysokých napětí je od roku 2013 součástí Vědecko-technického parku profesora Lista na FEKT.

K jedné ze špičkově vybavených laboratoří CEITEC patří od roku 2016 i Laboratoř chromatografie.

VUT za 120 let své historie udělilo 67 čestných doktorátů

Kateřina Hrozná a Radana Koudelová
Foto Igor Šefr a Archiv VUT

Sebastian Díaz de la Torre a Arvid C. Johnson, to jsou dva nejnovější nositelé čestného doktorátu z brněnské techniky. Při slavnostním ceremoniálu 19. června 2019 si titul dr. h. c. převzal Mexičan spolupracující s CEITEC VUT, Fakultou stavební a výzkumným centrem AdMaS a rovněž rektor University of St. Francis z amerického státu Illinois, který se dlouhodobě podílí na MBA studiu s Fakultou podnikatelskou VUT. Tento čestný akademický titul z Vysokého učení technického v Brně dosud obdrželo celkem 67 osobností z nejrůznějších oblastí. Připomeňme si některé z nich.

První titul doctor honoris causa udělila tehdejší C. k. česká technická vysoká škola Františka Josefa v Brně v roce 1909. Tehdy se čestným doktorem stal mecenáš univerzity Václav hrabě Kounic. „Manželé Václav a Josefína Kounicovi věnovali v den svého sňatku, 12. května 1908, svůj dům na dnešním Žerotínově náměstí ke zřízení studentských kolejí pro českou vysokou školu v Brně,“ vysvětlila Alžběta Blatná z Archivu VUT. V současné době v této budově sídlí Rektorát Masarykovy univerzity a před budovou je umístěna busta Václava hraběte Kounice.

V pořadí čtvrtý čestný doktorát se rozhodl profesorský sbor udělit v roce 1926, a to přímo tehdejšímu prezidentovi republiky Tomáši Garrigue Masarykovi. Slavnostní předání diplomu se uskutečnilo na Pražském hradě za přítomnosti zástupců vysoké školy. Stejná čest se dostala i dalšímu prezidentovi Edvardu Benešovi, o jedenáct let později, za zásluhy o osvobození státu a podporu technické práce a technických věd. „Dne 16. března 1937 se Brno těšilo z návštěvy prezidenta Edvarda Beneše. Při této příležitosti neopomenul zavítat také na českou techniku,

kteřá nově nesla jeho jméno.

Václav hrabě Kounic

Vrcholem návštěvy pak byla slavnostní promoce čestným doktorem technických věd za přítomnosti vedení školy, profesorského sboru, členů vlády, jakož i zástupců z kruhů poslaneckých, vědeckých, duchovních a vojenských,“ popsala Blatná.

Ještě v předválečných letech stačila škola udělit několik doktorátů, například proslulému vynálezci Nikolou Teslovi, který ovšem pro dokument

do Brna osobně nedorazil, či Janu Antonínovi Baťovi. Druhému jmenovanému nakonec profesorský sbor titul v roce 1948 odňal v důsledku odsouzení J. A. Bati lidovým soudem za zločiny proti státu. Baťova rodina však v roce 2007 dosáhla očištění jeho jména a zrušení původního rozsudku. Vedení školy v současnosti hledá cestu, jak zrušit také historický verdikt profesorského sboru, který po válce Baťovi čestný doktorát odňal.

Na začátku 2. světové války se nejen historie udělování doktorátů, ale i historie univerzity kvůli světovým událostem a uzavření vysokých škol musela na několik let přerušit. Prvním poválečným čestným doktorem byl Vladimír List, podle něž je dnes mimo jiné pojmenovaný vědecko-technický park na Palackého vrchu a vysokoškolské koleje VUT. Tento významný profesor elektrotechniky byl v roce 1947 oceněn na Vysoké škole technické Dr. Edvarda Beneše (tehdejší název VUT, pozn. red.) za zásluhy ve svém vědním oboru. Koncem 40. let se stejné pocty dočkal ještě bývalý rektor a zakladatel zdejší Laboratoře vodních staveb Antonín Smrček. Provoz školy byl následně v roce 1951 omezen a některé součásti přešly pod nově vzniklou Vojenskou technickou akademií. Činnost školy se pak začala od roku 1956 znovu obnovovat pod názvem Vysoké učení technické v Brně a od roku 1966 se začaly opět udělovat i čestné doktoráty. Od té doby se do roku 1990 udělilo šest titulů doctor honoris causa významným vědcům a architektům, nejen z Československa.

„Dvě třetiny všech promocií čestných doktorů za celou historii školy se pak uskutečnily po roce 1990,“ upozornila Alžběta Blatná z Archivu VUT. Z veřejnosti dobře známých osobností lze v dochovaných dokumentech dohledat jména,

Čestný doktorát pro J. A. Baťu v roce 1937

Teslovu promocii čestným doktorem zdobil v aule na Věveří jeho portrét.

vědecko-technický rozvoj. Na VUT byl ale vždy spojen s Ústavem teoretické a experimentální elektrotechniky.

Čestným doktorem VUT byl rovněž sir Frank Lampl, vlastním jménem František Lampl, který svého času působil jako generální ředitel jedné z největších stavebních firem světa Bovis Lend Lease (dnes Lendlease) či jako rektor londýnské univerzity v Kingstonu. Na VUT začal studovat po druhé světové válce, ale již v roce 1948 byl za své politické názory vyloučen a později nasazen v jáchymovských dolech. V roce 1968 proto emigroval do Velké Británie. Přesto na Brno nikdy nezanevřel a byl jedním z prvních, kteří VUT nabídli po sametové revoluci své zkušenosti a pomoc. V rodném městě pomohl s výstavbou

jako je Tomáš Baťa, architektka Eva Jiříčková, ekonom Jan Švejnár nebo bývalý prezident České republiky Václav Klaus. Titul dr. h. c. od brněnské techniky získal také slavný průkopník elektronové mikroskopie v Československu

Armin Delong. Za svůj prototyp stolního elektronového mikroskopu získal v roce 1958 zlatou medaili na bruselské světové výstavě EXPO58. Po sametové revoluci působil Delong také jako místopředseda vlády pro

Na VUT nyní studuje 5 784 žen, což představuje téměř 29 % všech studentů. Nejvyšší podíl žen je na FCH, FA, FaVU nebo FP.

Prezident Beneš se studenty brněnské techniky na Pražském hradě

Technologického parku v areálu VUT na Palackého vrchu. Ostatně erb, který mu byl britskou královnou udělen spolu s titulem sir, má jako podklad znak města Brna. „Zkratku dr. h. c. za jménem může užívat také architekt Viktor Rudiš, který je neodmyslitelně spojený s Fakultou architektury a také s návrhem sídliště Brno-Lesná či s návrhem československého pavilonu na světové výstavě EXPO70 v japonské Ósace,“ připomenula Blatná. Ostatně jeho osobní vzpomínku na předávání čestného doktorátu na VUT najdete i v anketě mezi pamětníky v tomto mimořádném čísle. Zmínit musíme i elektrotechnika Josefa Dadoka, konstruktéra kvalitních NMR spektrometrů v Československu. Díky němu, podobně jako v případě Armina Delonga, tuzemsko předběhlo celou řadu zemí, když se stalo po USA a Japonsku třetí zemí světa, kde se NMR spektroskopy vyráběly. Josef Dadok odjel před srpnem 1968 na studijní pobyt do USA a po invazi sovětských vojsk se už nevrátil. Stal se profesorem na Carnegie Mellon University v Pittsburghu.

Dr. h. c. pro Viktora Rudiše a Armina Delonga

Brněnská technika má největší ubytovací kapacity v Brně. Koleje VUT mají kapacitu přes šest tisíc lůžek a jsou zde ubytováni i studenti z ostatních brněnských univerzit.

- **Během 120leté historie VUT bylo uděleno** celkem 67 čestných titulů doctor honoris causa (dr. h. c.);
- **Ocenění se uděluje** významným domácím i zahraničním osobnostem, které výrazně přispěly k rozvoji oblastí, jež tvoří zaměření a dlouhodobou orientaci VUT;
- **O udělení rozhoduje** Vědecká rada VUT, návrhy předkládají

rektor, vědecké nebo umělecké rady fakult nebo vědecké rady vysokoškolských ústavů, případně členové a stálí hosté vědecké rady;

• **Kompletní seznam** oceněných osobností lze najít na webu www.vut.cz/vyznamenani. ■

SUMMARY: During the 120-year history of the Brno University of Technology, a total of 67 personalities received the University's Honorary Academic Degree. The latest recipients of the honorary doctorate were awarded the Dr. h. c. title during an official ceremony held on 19 June, 2019. They are Sebastian Díaz de la Torre from Mexico, collaborating with CEITEC BUT, the Faculty of Civil Engineering and the AdMaS Research Centre, and Arvid C. Johnson, President of the University of St. Francis, Illinois, USA, who has long been involved in MBA studies with the Faculty of Business and Management BUT.

NAVZDORY OSUDU

Odložené státnice

Co se týče zahraničních studentů, brněnskou techniku aktuálně navštěvuje 4 794 cizinců.

Není žádnou výjimkou, že někteří studenti opustí vysokou školu předčasně. Děje se tak z nejrůznějších důvodů a dělo se tak nesporně i v celé, dnes již 120leté, historii brněnské techniky. Přinášíme vám dva příběhy nadějných studentů, kterým nebylo dáno svá studia dokončit a vysokoškolský diplom získali až na sklonku života.

Alžběta Blatná, Archiv VUT, a Jana Novotná Foto Archiv VUT a Michaela Dvořáková

ČESKÁ VYSOKÁ ŠKOLA TECHNICKÁ V BRNĚ

1919

Obor strojího inženýrství a elektrotechniky

Zkušební období *prvního*

Protokol o první státní zkoušce.

Jméno kandidující	<i>Jebara' Antonie</i>		
Dě, místo, země narození	<i>1900, Brno, Morava</i>		
Ve kdy nabyt matriculace	<i>Okna' plát. do. reálka v Brně 26. srpna 1919</i>		
Kde a kdy se matriculovala?	<i>Česka' vyška' škola' obchodní' v Brně 22. prosince 1919</i>		
Matka, otec, bratři	<i>Česka' vyška' škola' obchodní' v Brně.</i>		
Předmět přípravy	Prokázány prospěch		Úspěšnost
	nauka	cvičení	
Technické kreslení a úvodem do stavby strojů			<i>vyborný</i>
Předměty zkoušky státní	Zkoušky prospěchové		Úspěšnost
	Prospěch	Úspěšnost	
Matematika I.	<i>vyborný</i>	<i>9/100</i>	
Matematika II.	<i>vyborný</i>	<i>9/100</i>	
Deskriptivní geometrie	nauka	<i>vyborný</i>	<i>9/100</i>
	rysování	<i>vyborný</i>	<i>9/100</i>
Fyzika	nauka	<i>dobry</i>	<i>8/100</i>
	cvičení	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>
Statika	<i>velmi dobry</i>		<i>9/100</i>
			<i>9/100</i>
Stavěbní mechanika I.	nauka	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>
	cvičení	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>
Mechanika	Dynamika	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>
	Hydromechanika	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>
Nauka o pružnosti a pevnosti	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>	
Vybrané státní z techn. mechaniky	<i>velmi dobry</i>	<i>9/100</i>	
Jméno státní zkoušky státní	<i>rekomá'</i>		

Jako dárek ke 100. narozeninám dostala čestný inženýrský titul VUT **Antonie Adámková** (1900), která byla jednou z prvních žen studujících na brněnské technice. Na počátku 20. let absolvovala kromě poslední státnice celé studium na elektrotechnickém odboru Fakulty strojího inženýrství,

ale titul inženýrky spolu s pamětní medailí VUT získala až v roce 2000 ve svých 100 letech. „Důvodem, proč jsem šla studovat na techniku, byla snaha být samostatná. Napřed jsem chodila na dívčí lyceum, které nebylo zaměřeno na techniku ani humanitní obory, a tak jsem si musela

Vědci z brněnské techniky působí hned v sedmi vědeckých centrech: CEITEC VUT, IT4Innovations, AdMaS, NETME Centre, CVVOZE, SIX Centre a CMV.

před vysokou školou vzdělání doplnit," vzpomínala na dobu svých studií stoletá absolventka. Šla tedy nejprve na abiturientský kurz pro dívky do Chrudimi, poté si dokončila středoškolské vzdělání na reálce na Křenové ulici v Brně a teprve pak se mohla zapsat

na brněnskou techniku. Obor elektrifikace si vybrala proto, že měl tehdy velkou budoucnost a slibovala si od něj dobrou profesní perspektivu.

„Na fakultě jsem se mezi muži cítila dobře. Nikdy ke mně nebyli hrubí, jak muži někdy bývají, naopak, chovali se velmi džentlmeny. Měla jsme mezi nimi velmi dobré přátele,“ uvedla v roce 2000 Antonie Adámková. Na technice ji bavila deskriptiva i statika, obzvláště ráda měla matematiku. Odborné knihy z tohoto oboru si kupovala a četla i později, když už byla ženou v domácnosti. O jejím zájmu o techniku a o všechno nové svědčí i skutečnost, že zřejmě jako první žena v Brně vlastnila řidičský průkaz a v roce 1923 byla členkou Československého automobilového klubu pro

Moravu a Slezsko. V roce 1924 se vdala a druhou státnici už neudělala. Na titul, který získala téměř osmdesát let od státnic, byla ale hrdá: „První státnice jsem složila s vyznamenáním a titulu inženýrky si velmi vážím.“

O pár let mladší byl v době svých promócí **Oldřich Leisser** (1919), který diplom na Fakultě elektrotechniky a komunikačních technologií VUT získal v roce 2011, ve svých 92 letech. Na brněnské technice studoval do roku 1948, kdy byl před posledním semestrem z politických důvodů vyloučen. Po roce 1989 byl jediným takto postiženým bývalým studentem, který v rámci zákona o mimosoudní rehabilitaci požádal o odbornou rozpravu v rámci státní závěrečné zkoušky a splnil všechny podmínky pro získání titulu Ing. v souladu s pokyny MŠMT.

Jako student elektrofakulty se Oldřich Leisser zapletl do studentských manifestací na obhajobu majora Šoffra, který byl pověřen výukou nově zavedeného předmětu Nauka o obraně státu. Poté co komunistický deník Rovnost tvrdě napadl „protiilidový postoj majora Šoffra“, posluchači techniky se za něj postavili a rozhodli se veřejně protestovat. Při pouliční manifestaci byli dva studenti zatčeni, Leisser se trochu popral a vydal se velkými oklikami domů do Černovic. Po letech upřímně doznal: „Nebyl jsem žádný hrdina a zbytek studií jsem žil ve strachu. Nejhorší byl devětačtyřicátý rok, kdy komunisté pátrali po účastnících manifestace.“ Minulost ho nakonec dostihla, a když se komunisté v roce 1948 chopili moci, patřil k těm, kteří nebyli akčním výborem doporučení k dalšímu studiu. Poslední semestr mohl sice dokončit v Bratislavě, ale vzhledem k nízkému rodinnému rozpočtu se rozhodl raději nastoupit do práce. Minulost mu šlapala na paty ještě v Elektrovitu, odkud byl po deseti letech vyhozen pro nedokončené vzdělání, a totéž ho potkalo na Domovní správě. Až nástupem do Zkušebního ústavu se na něj konečně usmálo štěstí a on zde prožil čtvrtstoletí tvůrčí a svobodné práce.

Oslovení „pane inženýre“ si po promócích vysloveně užíval. Titul byl pro něj satisfakcí, kterou kalila jen skutečnost, že se nemohl pochlubit mamince, která pro něj tolik udělala. ■

SUMMARY: Among former students who left the Brno University of Technology before graduation, there have been two who finally received their university degree at the end of their lives. Antonie Adámková was one of the first female students; she had completed her studies at the Electrical Engineering Department except for the last state exam, but she did not get her engineering degree until she was 100 years old. Oldřich Leisser, expelled for political reasons in 1948 before his last semester, requested a standard academic review process following the revolution of 1989 and officially obtained the title of engineer when he was 92 years old.

VÍTE, ŽE...

CEITEC VUT

Středoevropský technologický institut

CEITEC je zkratka pro Středoevropský technologický institut – meziuniverzitní vědecké centrum, na kterém se spolupodílí i VUT. Odborníci z brněnské techniky zde pracují především v oblasti pokročilých nanotechnologií, mikrotechnologií a pokročilých materiálů obecně. V současnosti zde studuje víc jak 120 doktorandů a na chodbách často uslyšíte angličtinu, pracují tu totiž odborníci z Brazílie, Indie, Mexika, Řecka, Číny nebo Ruska.

Komplex čtyř budov v blízkosti Technologického parku ukrývá mimo jiné největší čisté laboratorní prostory v České republice. Tyto laboratoře jsou několikanásobně čistší než třeba operační sál. Laboratoř pro analýzu nanostruktur představuje místo s desetinásobně nižší koncentrací prachových částic oproti pokojovému vzduchu. A laboratoř pro přípravu nanostruktur, kde je riziko kontaminace nanotechnologického vzorku ještě vyšší, eviduje dokonce 10 000krát méně prachových částic na kubickou stopu a je přístupná jen ve speciálním skafandru.

Vědci zde řeší celou řadu zajímavých úkolů, například vyvíjí neprůstřednou keramiku, která by mohla najít využití v armádě. Na lehčích a bezpečnějších vestách pro vojáky pracuje tým Davida Salamona. Specialisté na CEITEC VUT se totiž zaměřují i na pokročilé keramické materiály.

Největší zážitek na VUT? Být při tom!

Radana Koudelová

Fakulta stavební Josef Havelka

Prožil jsem na stavební fakultě VUT na katedře matematiky a deskriptivní geometrie 46 roků a letos jsem oslavil již 91 let. Není snadné, a ani možné, si vzpomenout na všechny zážitky. Na některé je lepší zapomenout a na některé dodneška rád vzpomínám. Mezi takové patří vzpomínky na týdenní exkurze studentů stavební fakulty, které v rámci výuky organizovaly odborné katedry. Bylo od nich milé, že k účasti pozvaly taktéž učitele z kateder, jejichž náplní byla výuka teoretických předmětů. Osobně jsem na tyto exkurze jezdil velmi rád, poněvadž jsem se mohl seznámit s mnoha význačnými rozestavěnými stavbami.

Nejvíce mi utkvěla v mysli stavba Žďákovského mostu. V té době jsem si představoval, že uvidíme ohromné lešení, z něhož se bude most postupně stavět. S úžasem jsem však hleděl na dva oblouky, které se z břehů na každé straně řeky samostatně vypínaly do výšky a obdívuhodně do řeky nespady. Nezapomenutelnou vzpomínku mám taktéž na stavbu Nuselského mostu. Dodnes si

Oslovili jsme osobnosti spojené s historií brněnské techniky s prosbou, aby se s námi podělili o své nejsilnější zážitky. Ač jsou dějiny jednotlivých fakult, výzkumného centra CEITEC VUT, Ústavu soudního inženýrství a Centra sportovních aktivit různě dlouhé – od 120 let u Fakulty stavební až po teprve deset let v případě CEITEC VUT – vzpomínky a postřehy pamětníků stojí bez rozdílu za pozornost.

vybavuji procházku tubusem téměř dokončeného mostu, ve kterém dnes jezdí vozy metra.

Organizátoři exkurzí nevynechali ani Slovensko. Měl jsem to štěstí, že jsem se mohl podívat na stavbu mostu Slovenského národního povstání. Na rozdíl od Žďákovského mostu se zde nevypínaly dva typické oblouky nad řekou, ale mostovka je zavěšena pomocí ocelových lan na vysokém pilíři. Samozřejmě jsem nemohl zcela rozumět odbornému výkladu, avšak dobře si vzpomínám na upozornění průvodce, že druhý pilíř zde není proto, aby nebyl architektonicky znehodnocen pohled na Slovenský hrad.

Taktéž mě zaujala stavba lyžařského skokanského můstku na Štrbském plese. Bylo nádherné pozorovat konstrukci, která jako by sama visela ve vzduchu.

Dodnes mě některé stavby, a zejména stavby mostů, přímo fascinují. Až se znovu narodím, určitě budu stavebním inženýrem. ■

Fakulta strojního inženýrství Zdeněk Kolíbal

Je těžké si po 50 letech vzpomenout na největší zážitek. Každopádně bylo mým velkým zážitkem již samotné studium na strojní fakultě VUT v letech 1963–68. Po maturitě mi totiž z politických důvodů bylo znemožněno studium na vysoké škole a musel jsem jít jako dělník do výroby a posléze na dvouletou vojenskou službu. Následujícího studia jsem si proto mimořádně vážil a pod hlavními sovětských kulometů na Kraví hoře jsem v září 1968 složil státní závěrečnou zkoušku.

Silným zážitkem bylo, když byl zakladatel naší katedry Josef Ondra v roce 1969 zvolen rektorem VUT, naše radost byla zakrátko zmrazena tím, že na pokyn normalizátorů z Prahy byl vzápětí odvolán, což mohlo mít za důsledek to, že náš oblíbený profesor začátkem roku 1970 náhle zemřel. Následovaly roky perné práce, stále ohrožované nepřijemnostmi od normalizátorů za kolektivní podpis Vaculíkových Dva tisíce slov, ale i chvilky legrace a kanadských žertíků. Jeden za všechny: V té době byly ještě občasně pracovní soboty, ve kterých jsme se většinou

věnovali úklidu pracoviště na Kraví hoře. Jeden spolupracovník se rozhodl oplechovat svoji místnost v místech, kde se domníval, že mu tam lezou myši. Pilně na tom pracoval, ale nevěděl, že kolega mezitím koupil dvě bílé myši, které mu ve chvíli, když nám všem ukazoval výsledek své práce, podstrčil na stůl. Samozřejmě bílé myši viděl jen on, my ostatní jsme je neviděli a divili jsme se jeho „deliriu“. Nakonec jsme se této příhodě všichni zasmáli.

Orientace na průmyslové roboty se ukázala jako velmi účelná, protože byla podporovaná a mně byla v lednu 1990 spolupracovníky dána možnost rozvíjet toto pracoviště jako řediteli Ústavu výrobních strojů, systémů a robotiky. Krásným zážitkem, v němž mi bylo dopřáno pocítit uspokojení nad sounáležitostí s VUT, bylo ocenění mé knihy Roboty a robotizované výrobní systémy cenou Hlávkovy nadace v roce 2016. ■

Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií Jiří Kazelle

Po sametové revoluci jsem nastoupil do funkce děkana elektrotechnické fakulty 1. února 1991 a působil v této pozici po dvě volební období do 31. ledna 1997. Nové vedení mělo za úkol změnit způsoby řízení fakulty, spolupracovat s nově vzniklým Akademickým senátem, stabilizovat nové vedení ústavů, novou vědeckou radu a další složky fakulty. Dále bylo třeba iniciovat nové přístupy k vědecko-výzkumné činnosti, vytvořit nové způsoby organizace, řízení a obsah pedagogického procesu a ustanovit nové oborové rady. Neméně potřebné a složité byly i změny v oblasti ekonomické. Bylo nutno zavést nové metody ve financování ústavů, stanovení kritérií pro hodnocení výkonů ústavů s následnými důsledky i v personální oblasti. Bylo třeba předat řadu pravomocí až na úroveň vedoucích ústavů.

Složitá byla i jednání o rušení nebo slučování některých ústavů a fakulních struktur a zejména řešení emancipačních snah informatiků s jejich požadavkem na vytvoření samostatné fakulty. Po složitých jednáních došlo k dohodě, jejímž výsledkem byla částečná reorganizace fakulty pod novým názvem Fakulta elektrotechniky a informatiky. Kolegové informatici zůstali součástí fakulty až do roku 2002, kdy byla založena

samostatná Fakulta informačních technologií.

Domnívám se, že se celému kolektivu vedení fakulty a fakultě jako celku povedlo velké dílo. Podařil se přechod od fakulty strukturované a řízené v podmínkách totalitního režimu k fakultě nové, strukturované a řízené v podmínkách demokratického státu. Dařilo se budovat fakultu uznávanou v tuzemsku, ale i fakultu s řadou nových mezinárodních vazeb. Bylo mi ctí, že jsem mohl spolupracovat s takovými lidmi, jakými byli mí nejbližší kolegové ve vedení a ostatní pracovníci na ústavech a děkanátu. ■

Fakulta architektury Viktor Rudiš

Na Fakultě architektury VUT jsem studoval koncem 40. let, kdy škola neměla svoji vlastní budovu, ale mezi učiteli významné tvůrce moderní architektury Bedřicha Rozehnal a Bohuslava Fuchse. Každodenní styk s těmito osobnostmi byl pro každého z nás nevšedním zážitkem, na který se nezapomíná.

Bohužel tato slavná era školy netrvala dlouho. Po příchodu komunistických funkcionářů do vedení školy začátkem 50. let a po nuceném respektování ideje socialistického realismu

se škola zbavila svých slavných učitelů i své důstojnosti a významu.

S respektem vzpomínám na svého kamaráda a prvního porevolučního děkana školy Ivana Rullera, který se v demokratických podmínkách pokusil vrátit škole její původní význam a charakter. Z velké části se mu to podařilo, ale bývalý výjimečný učitelství sbor již nebylo možné nahradit.

Můj osobní nejvýznamnější zážitek spojený s VUT bylo nečekané udělení čestného titulu doctor honoris causa v roce 2014. Významnou poctu jsem přijímal shodou okolností s nohou v sádře, ale s hlubokou úctou a vděčností. ■

Fakulta chemická Michal Veselý

Na podzim to bude už 27 let, co jsem zaměstnancem VUT. Tehdy mne ani náhodou nenapadlo, že bych mohl někdy stát u zrodu fakulty. A přece se to stalo. Ale pěkně popořádku. V bouřlivém roce 1992 jsem byl odborným asistentem v Bratislavě, věnoval jsem se studentům a s obavami sledoval odstředivé tendence Čechů a Slováků. V tom čase přišla nabídka od mého šéfa: pojď se mnou do Brna, vybudujeme fakultu. Tehdy jsem nevěděl nic o aktivitě šesti uznávaných brněnských osobností a jejich snaze obnovit po 41 letech chemickou fakultu na VUT. Krátce nato jsem se potkal s prorektorem Cihlářem v Brně a dostal základní informace. Čekalo mne léto k vážnému rozhodnutí v mém životě: opustit perspektivně se vyvíjející kariéru na fakultě v Bratislavě a začít novou, značně nejistou. Dnes obdivuji rodiče 27 studentů, kteří se přihlásili na novou fakultu. Přece nemohli o fakultě nic vědět, jací budou učitelé, kde budou jejich děti studovat. Všem bylo jasné, že budova je důležitý základ pro činnost fakulty. V tomto směru tehdy vládnul velký optimismus – přece původní Fakulta chemická sídlila na Žižkově 17, v nádherné budově z roku 1919. Stačí jen vystěhovat dočasné nájemníky a budova bude naše. Ale to se nestalo. A budoucnost fakulty už byla zase nejistá. Řešení se našlo rychle: pošleme chemiky na Veslařskou, kde do té doby sídlila část ústavu jedné velké fakulty. Nikdy jsem neviděl tak vybydlený objekt. Toto má být sídlo nové fakulty? Začal jsem váhat – je Fakulta chemická nechtěně dítě? Vytrvali jsme, pracovali 12 hodin denně a výsledek se dostavil – přišla nabídka postavit nový objekt pro fakultu. Byl jsem rád, že jsem vytrval. A největší zážitek na VUT? Cesta od prázdných místností ve vybydleném objektu k moderně vybavené a funkční fakultě. A být při tom! O rozvoj fakulty se ostatně starám i dnes. ■

Fakulta podnikatelská Ivan Mezník

Označit největší zážitek, přirozeně s pozitivním nábojem, je nesnadné, neboť je to spojeno s lítostí nad ostatními, které by si to také zasluhovaly. Tak jsem vybral zážitek, který má neobvykle delší trvání a je podpořen i vizuálním vjemem. Psal se den 3. 10. 1983. V té době se všechny fakulty VUT potýkaly s dislokačními a prostorovými těžkostmi, objekty VUT se nacházely na několika desítkách míst v Brně i okolí. Došlo k dlouho očekávanému oficiálnímu otevření areálu budov (doposud rozestavěných) strojní fakulty pod Palackého vrchem. Vzpomínám si, že fáze před otevřením byla nesmírně hektická. Tehdy nás mrzelo, že jsme jako jeden šik nebyli účastní slavnostního otevření. Ale to tradičně obstarali zástupci řady institucí v čele s tehdejším ministrem školství M. Vondruškou.

Dominantou areálu byl devatenáctipatrový objekt A1, který byl v té době nejvyšší budovou v Brně (původní projekt však počítal s dvaceti pěti patry). Všechny součásti fakulty rozmístěné na mnoha místech se postupně stěhovaly na adresu Technická 2. Proces stěhování byl dokončen teprve v červnu 1987. Katedra matematiky a deskriptivní geometrie, kde jsem působil, opouštěla objekty na Gorkého 13 a Kraví hoře. Na tu dobu impozantní budova A1 skrývala neschůdné dětských nemocí, které se léčily až za provozu. Kupříkladu okna v pracovnách bylo možné pouze nouzově pootvírat v důsledku „úspěšné“

změny původní klimatizace na centrální vytápění. Také odlehlost od centra nevěstila přebytek výhod.

Byl to však počin nezbytný a z dalšího vývoje nadčasový; zachytil zřejmý trend budování univerzitních center kampusového typu. A také to zmírnilo v té době existující pocit, že Brno by si mělo svých univerzit více vážit. Na závěr mě napadá otázka, zda dnešní téměř nadstandardní podmínky na všech fakultách VUT také přinášejí kladný multiplikativní efekt v kvalitě vzdělávání? ■

Fakulta výtvarných umění Barbora Lungová

Nejsilnějším zážitkem spojeným s VUT, potažmo s Fakultou výtvarných umění, byly bezpochyby první týdny na její půdě, kdy jsem jako studentka prvního ročníku před dvaceti lety na FaVU nastoupila do bakalářského programu. V té době jsem již měla bakaláře na FF MU, což bylo podstatně jiné prostředí než svobodomyšlná FaVU. Prvotním šokem asi pro mne byly jednak práce mých spolužáků, které na mne působily neuvěřitelně radikálně – a to se jednalo o ateliér figurální tvorby pod vedením profesora Načeradského, který byl v rámci FaVU nahlížen jako poměrně konzervativně zaměřený a vedený. Další věc, na kterou jsem si musela zvykat, byla volnost organizace ateliéru. Nemyslím tím organizaci studia, ale organizaci prostoru a pohybu lidí a věcí v něm. Chvilí mi trvalo, než jsem přišla na to, že ateliér je prostor neustálého vyjednávání, ale také sdílení. Ateliér jako

prostor vždy na hranici kolapsu k entropii, kterýžto stav ale zároveň neuvěřitelně stimuluje kreativního ducha.

Filozofická fakulta mne naučila přesnosti a schopnosti formulovat myšlenky a problémy, ale FaVU mi dala možnost neustálých diskusí se spolužáky o tom, co umění je, jak jej ideálně dělat, i jakou má v dnešním světě roli. Zatímco na FF MU spočívalo učení v samotářském ponoření se do knih a občasných diskusích v několika povedených seminářích, FaVU mi poskytlo úžasný zážitek učení se od spolužáků – ať už odkoukáváním od starších, diskusemi, či ve vyšších ročnících spoluprací na výstavách. FaVU měla na přelomu milénia již také docela obstojnou síť partnerských škol v rámci Erasmu nebo CEEPUSu, takže možnost vycestovat na půlroční mobilitu do zahraničí byla tehdy podstatně větší než na filozofické fakultě. I když z dnešní perspektivy trochu lituji, že jsem nevyužila možnosti studia v zahraničí ještě více než jen jeden semestr, musím konstatovat, že z výše uvedených důvodů pro mne studium na FaVU bylo nedocenitelné. ■

Fakulta informačních technologií Jan M. Honzík

Byl listopad 1989. Pravidelně jsem sledoval zahraniční rozhlas a věděl jsem, že se oslavy 17. listopadu v Praze projeví ve svobodnější podobě. Ze zpráv v průběhu víkendů bylo zřejmé, že se studenti v Praze pokusili vyjádřit svou nespokojenost s vládnoucím režimem a byli brutálně napadeni, zmláceni a rozehnáni policejními

jednotkami. Zprávy informovaly také o jednání pražských herců, které zdramatizovalo události, ze kterých bylo vidět, že se vymkly zavedeným pořádkům.

Na FE VUT, na oboru elektronické počítače, jsem pravidelně v pondělí ráno přednášel svůj předmět. Každou přednášku jsem zahajoval nějakou glosou, vtipem nebo poznámkou, většinou v souvislosti s aktuálními zprávami a událostmi.

Celou neděli jsem přemýšlel, čím přednášku zahájím. Nakonec jsem se rozhodl pro citát Komenského: „Věřím i já Bohu, že po přejití vichřic hněvu, hříchy našimi na hlavy naše uvaleného, vláda věcí tvých k tobě se zase navrátí, ó lidé český.“ Druhým byl známý Husův citát: „Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, mluv pravdu, drž pravdu, braň pravdu až do smrti.“ Aby citáty nebyly jen religiozní, vybral jsem ten třetí z Gorbačovovy knihy o perestrojce. Hovořil o nezbytnosti kompetentní vlády ve společnosti.

V pondělí jsem vystoupil před posluchárnu plnou přiospalých studentů a bez komentáře jsem odcitoval připravené texty. Drtivá většina studentů nepochopila souvislost toho, co jsem řekl, se současným děním, protože o něm nevěděla. Všiml jsem si ale několika párů očí studentů, kteří pochopili.

Proběhl bouřlivý týden a studenti zahájili stávkou. K mému překvapení jsem byl vedením studentů navržen jako kandidát na nové vedení fakulty. Ve volbách vyhrálo uskupení

nových kandidátů a já jsem se stal proděkanem pro studium. V akademických funkcích jsem strávil následujících 17 let. ■

Ústav soudního inženýrství Albert Bradáč

Je tomu již řadu let od 1. září 1992, kdy jsem na D1 do Prahy projížděl asi v půl desáté kolem Humpolce. Na dálnici se snesla mohutná průtrž mračen, na vozovce byla souvislá vysoká vrstva vody, přímo boží dopuštění. Právě kolem km 88 byla dopravní značkou předepsána rychlost max. 80 km/h za deště; za mnou jela šestsettřináctka hasičů, blikala vším, čím mohla, ale jela také do 80 km/h. U kilometrovíku 88 stálo při pravém okraji osobní vozidlo, jinak nic zvláštního. Jel jsem dál, hasiči za mnou pak již nejeli.

Pak jsem se dozvěděl, že těsně předtím právě tam havarovalo vozidlo BMW 535ia s předsedou Federálního shromáždění ČSFR, protagonistou Pražského jara 1968, panem Alexandrem Dubčekem, jenž při nehodě vypadl z vozidla. Přes péči lékařů těžkým zraněním 7. listopadu podlehl.

Svědék nehody vypověděl, že jej uvedené vozidlo předjelo velkou rychlostí, dostalo smyk, vyjelo doprava na svah zářezu, začalo se převracet a skončilo otlučené na kolech kus dál dole vedle vozovky na náspu. Okamžitě se začaly šířit fámy; například že pan Dubček byl pro někoho nežádoucí osobou, a proto na něj byl spáchán atentát (nálož na kole, dálkově ovládaná) nebo že kolem uvedeného místa dálnice je

řada geopatogenních zón způsobujících dočasné snížení schopností jízdy řidiče.

Náš Ústav soudního inženýrství VUT byl pověřen vypracováním znaleckého posudku. Po vyhodnocení všech podkladů dospěl ústav k závěru, že na vysoké vrstvě vody došlo k aquaplaningu, vozidlo vozovku opustilo rychlostí minimálně 127 km/h. Toto jsme si po letech, kdy už byly k dispozici počítače, ověřili simulačním programem, jenž výsledky potvrdil.

Na závěr: pan Dubček nebyl upoután, proto vypadl rozbitým zadním oknem při rotaci vozidla; jeho řidiči se nestalo prakticky nic. ■

Centrum sportovních aktivit Vilém Podešva

Na VUT, na katedru tělesné výchovy, jsem nastoupil v roce 1960, tedy v poločase letošního slavného jubilea. Myslím, že vrstevníků z oněch let už moc nezbylo, mnoho jich odešlo do věčných tělocvičen a hřišť, a tak píši i za ně. Bylo to po období nelehkých 50. let, kdy se postupně začaly stabilizovat katedry tělesné výchovy a s nimi se otevřel prostor i pro vysokoškolský sport.

Co z následujících nejprve normalizačních 30 let a pak ještě dalších 5 před odchodem do důchodu zaznamenat? Některé události nás bavily, protože nám v podstatě umožňovaly ignorovat politiku – organizace velkých i mezinárodních sportovních akcí, výstavba nových zařízení, sportovní úspěchy svěřenců. Tak aspoň to poslední: Období

po roce 1989 otevřelo také hranice všedních dnů. Můj projekt, Alpenwander VUT, nám za podpory vedení školním autobusem umožnil poznat mnoho turistických cílů v Dolním Rakousku a ve Štýrsku. Výlety se těšily neobvyklému zájmu studentů a hlavně, což bylo potěšující, i kolegů a zaměstnanců školy. Snad si na to ještě někteří účastníci vzpomenou. Za 20 let bylo těchto akcí 50 a jsem rád, že je kolegové organizují i nadále.

V 60. i později v normalizačních letech probíhala tělesná výchova až na 20 sportovištích po celém Brně. Současná situace a výstavba Sportovního centra Pod Palackého vrchem CESA s prvním ředitelem Bogdálkem a současnou ředitelkou Lepkovou je už z jiného světa. Obávám se, že jsem na zadanou otázku „nejlepší zážitek na VUT“ neodpověděl dost konkrétně, ale jak to šlo, tak to bylo. Tedy aspoň sen do budoucna: Aby česká vysokoškolská tělovýchova a sport byly systémově i ekonomicky na úrovni amerických univerzit. ■

CEITEC VUT + FSI Jaroslav Cihlář

Mým největším životním zážitkem spojeným s VUT je samotných více než 40 let práce zde. Nicméně některé mé zážitky byly přece jen silnější než jiné. Když jsem jako mladý vědecký pracovník, zvyklý na exaktní práci, nastoupil na VUT, vyděsilo mne ubohé experimentální vybavení pracoviště i přesto, že řešilo náročný výzkum superslitin a technické keramiky pro letecký průmysl.

Teprve po roce 1989, když jsme převzali vedení techniky, jsme se zaměřili na investice do výzkumné infrastruktury a obnovení nebo založení nových fakult a oborů.

Vzpomínka na obnovení Fakulty chemické je pro mne dodnes velkým zážitkem. Nicméně snem mnoha tvůrčích pracovníků VUT, jak inženýrů, tak přírodovědců, bylo vytvoření platformy pro úzkou vědeckou spolupráci mezi brněnskými univerzitami. To se podařilo nejen založením fakultních výzkumných ústavů, ale především výstavbou Středoevropského technologického institutu (CEITEC). A to je můj zatím poslední velký zážitek spojený s VUT. Vzpomněl bych si i na hořké zážitky spojené s VUT, ale ty zatím nepatří mezi největší. ■

SUMMARY: We have asked personalities related to BUT history to share their most powerful experiences. Although the histories of different BUT faculties, the CEITEC BUT, the Institute of Forensic Engineering and the Centre for Sporting Activities vary from 120 years for the Faculty of Civil Engineering to a mere ten years for the CEITEC BUT, the witnesses' observations are a valuable document of the times.

Když jsem skončil studia, byl jsem na svém chlebě, vzpomíná František Závada

V Archivu VUT se ve fondu Biografické dokumenty nachází pozoruhodná vzpomínka Františka Závady, jednoho z prvních absolventů české brněnské techniky, na dobu vlastních studií. Společně s jeho povídáním se přenášíme o více než sto let zpátky do minulosti, do naprosto odlišných poměrů, do nichž (nejen) v Brně zasahovalo česko-německé soupeření.

Alžběta Blatná, Archiv VUT

„Po maturitě nastala nutnost rozhodnout se pro životní povolání. Měl jsem jasně vyhraněný sklon pro technická studia. Rozhodoval jsem se jen mezi německou báňskou akademií v Příbrami, ježto jsem znal dobře poměry v blízké Ostravě a Vítkovicích, které byly velkým důlním a železářským střediskem, a mezi teprve nedávno zřízenou českou technikou v Brně. Rozhodl jsem se pro Brno, kde bratr Bohuš už studoval strojní inženýrství. Tak na podzim 1903 zapsal jsem se na fakultu stavebního inženýrství české brněnské techniky.

Škola byla zřízena roku 1899 a byla to jediná česká vysoká

škola na Moravě. Škola byla dosud torsem ve stavu zrodu. Měla fakulty stavebního a strojního inženýrství a dvouroční geometrický kurs. Vybavena byla macešsky. Rektorát a děkanáty byly umístěny ve staré budově ve Falkensteinerově ulici (dnes Gorkého – pozn. autorky), kterážto budova se uprázdnila po přestěhování vyšší průmyslové školy do novostavby. Většina ústavů vysoké školy byla rozptýlena v adaptovaných pronajatých činžovních domech a jiných školách, v obchodní akademii, ve Vesně a jinde.

Studium na technice nebylo lehké ani pohodlné. Jednotlivé ústavy nebyly vybavené, knihovna byla nepatrně dotována. Nebylo učebnic, česká technická odborná literatura byla velmi skromná. Nebylo nakladatelů a technické knihy vydávala jen sporadicky Technická matice v Praze bez subvence, jen z členských příspěvků. Téměř všechny přednášky jsme si museli psát. To znamenalo sedět od 7 do 13 hodin v posluchárnách a psát a psát. Obvykle práce se musela rozdělit tak, že jeden z posluchačů psal a druhý opisoval a kreslil z tabule obrázky, výpočty a konstrukce. Byla to úmorná, neplodná práce.

Nebylo možné současně psát, sledovat a chápat často velmi složité vědecké dedukce. Oč lépe byli na tom posluchači německých škol s jejich rozsáhlou vědeckou literaturou. Jen málo profesorů mohlo vydat svým posluchačům inženýrství na škole vydal litograficky některé přednášky a vypomáhali jsme si též litografovanými přednáškami z pražské techniky.

Všechna odpoledne vyplnila cvičení a rýsování, kam chodili pravidelně radit a pomáhat asistenti a konstruktéři. Projektů a rýsování bylo velmi mnoho, ale zpestřovali jsme si práci v rýsovnách zpěvem, obvykle parafrázemi lidových písní s nekonečným počtem strof. Předvádělo se zasedání zemského sněmu moravského, které bylo dobře parodováno. Na zahradní slavnost u příležitosti 50tého jubilea akademického čtenářského spolku Zora se složila a nacvičila v rýsovně truchlohra Vražda krále Šmatlafuka XXIII., kteroužto hru prováděly živé loutky a která skončila smrtí všech účinkujících. V rýsovně byla objevena a přednesena nová kapitola z Komenského Labyrintu světa Poustevník mezi techniky přichází. Vzhledem na spory, které vznikly při objevení

Rukopisů Královédvorského a Zelenohorského, tento objev nebyl z opatrnosti zveřejněn. Vzhledem na střízlivost adeptů technických věd bylo jako pomůcka rozmnoženo Technikovo vyznání lásky.“

*Tys krásná tak jak slunce spektrum jasné,
Tys divná tak, že smrtelník až žasne,
Tys krásná tak jak vyšší analýze divy,
Tys divná tak jak rysy z deskriptivy.
Já zřím tě před sebou,
Tvá bujná křtice, ten smělý ornament,
jenž lemujíc tvá líce,
jak svazek sinusoid po šíji ti spadá,
Tvé zoubky jsou jak Mac-Laurinova řada,
Tvůj bok, toť úzká hyperbola,
již otočila kolem snaha estetická,
však srdce tvé, jemuž nikdo neodolá,
toť o třinácti neznámých rovnice trimetrická.*

František Závada vzpomíná i na další veselé okamžiky z dob svých studií. „Našli se konstruktéři, kteří pomocí papírového kornoutku, hůlčičky a dvou háčků vyrobili zařízení, které při otevření dveří do rýsovně polilo vstupujícího vědychtivce.

Po určité době zapomenutí se peklý stroj připravil a nastražil na vynálezce, který odskočil do vedlejší místnosti čítárny spolku posluchačů. Nešťastnou náhodou vstoupil místo něho do rýsovně profesor Smrček, který nás přišel pozvat na exkursi. Zařízení bezvadně fungovalo. Smrček nebral účinek stroje tragicky a spokojil se s poznámkou ‚rekrutské žerty‘ (...) Do Vesny na přednášky nás vábila i děvčata, studentky z Vesny, na které jsme se mohli z okna ústavu dívat na zahradu a trochu s nimi koketovat a flirtovat. Při maturitě Vesňanek se všechny příklady z počtů vypočítaly u nás ve fyzice a propašovaly do školy maturantkám.“

František Závada ve svých vzpomínkách popisuje i to, jak na české technice probíhaly zkoušky – ať už klasické semestrální, nebo závěrečné. „Na škole byla naprostá akademická svoboda. Na začátku roku, případně semestru, odevzdal posluchač z každého předmětu příslušnému profesorovi přihlášku k přednáškám na předepsaném tiskopise a nechal si v svém studijním indexu potvrdit počátek a pak i konec přednášek. Jiné kontroly docházky na přednášky nebylo. Ježto v prvních ročních bylo průměrně kolem 50–80 posluchačů, znali profesoři, docenti a asistenti většinu posluchačů osobně jako na střední škole. Koloquální zkoušky z jednotlivých disciplin konaly se zdarma v řádném měsíčním termínu následujícím po ukončení přednášek. V mimořádných zkušebních termínech platila se zkušební taxa 10,- K. Na základě koloquálních zkoušek složených s dobrým

prospěchem z uvedených předmětů se II. státní zkouška omezila na zkoušku písemní, tj. vypracování většího projektu v termínu 8 dní a na zkoušku ústní z dalších dvou odborných předmětů.

První státní zkoušku jsem odkoloquoval s vyznamenáním a II. státní zkoušce jsem se podrobil na počátku jedenáctého semestru v říjnu 1908. Dostal jsem za úkol vypracovat návrh průplavového komorového plavidla s úspornými nádržemi a s převedením silnice mostem přes dolní ohlaví plavidla. Ústní zkoušku dělal jsem z pozemních staveb a z mostů. Zkouška dopadla dobře. Dostal jsem vysvědčení v II. státní zkoušce s vyznamenáním a byl jsem v 23 letech konečně hotovým inženýrem. Byl jsem v rodině nejmladší z dětí. Rodiče si mohli oddechnout, všechny čtyři děti skončily svá studia a byly na svém chlebě.“ ■

SUMMARY: The BUT Archive includes a remarkable record of František Závada, one of the first graduates of the Czech Technical University in Brno, recalling his studies at the Faculty of Civil Engineering. It takes us back more than a hundred years into the past, into completely different circumstances, when “each institute lacked equipment, the library subsidies were minimized, there were no textbooks, and Czech technical literature was very scarce. Most of the University institutes were dispersed in rented apartment buildings and in other schools, such as the business academy, Vesna School, and elsewhere.”

Fakulta podnikatelská

Jako jedna z prvních ekonomicky zaměřených fakult vznikla v roce 1992 na VUT Fakulta podnikatelská. Zázemí technické univerzity a její orientace na firemní spolupráci jí vydobyly místo mezi prakticky orientovanými ekonomickými fakultami. Ostatně jako jedna z prvních v republice nabídla do té doby nevídanou možnost získat titul MBA (Master of Business Administration) ve spolupráci se zahraniční univerzitou. V současnosti zde studuje téměř 3 000 studentů.

Fakulta kromě výchovy budoucích manažerů a podnikatelů působí rovněž v oblasti řízení a ekonomiky podniku, systémového inženýrství a informatiky. V roce 2018 otevřela nový obor Entrepreneurship and Small Business Development, zaměřený na malé a střední podniky. Zajímavostí tohoto oboru, vyučovaného v angličtině, je fakt, že si studenti v průběhu svého studia založí vlastní firmu a všechny vědomosti z oblasti podnikatelství si tak vyzkouší na vlastní kůži. Díky použitým metodám výuky, které vychází z poznatků finských kolegů z univerzity v Tampere, je v rámci České republiky unikátem.

Na Fakultě podnikatelské nabízí studium MBA zaštitěné americkou University of Saint Francis z Chicaga. Jeho absolvent tedy nezíská jen tak nějaký certifikát z českého kurzu, ale diplom z renomované americké univerzity.

Do Archivu VUT může přijít bádat kdokoliv. Digitalizace ho zpřístupní ještě více lidem

Archiv VUT v Klatovské ulici v Brně ukrývá více než dva kilometry dokumentů týkajících se historie školy, jejích zaměstnanců i studentů. Prvním dokumentem vztahujícím se ke vzniku brněnské techniky, který je v archivu uložen, je 120 let starý přípis z Moravského místodržitelství. Své dveře archiv otevírá nejen lidem z VUT. Vzácné listiny a fotografie si může prohlédnout kdokoliv. Podle šéfa archivu Martina Kotačky je nyní před archiváři velký úkol – digitalizace celého archivu. Ta přístup k dokumentům usnadní, a navíc je ochrání.

Hana Marko
Foto Jana Novotná a Igor Šefr

V historii archivu brněnské techniky se zrcadlí velké dějiny, a proto je občas plná otázníků. První zmínka o potřebě zřízení archivu se objevuje v roce 1928 a poté se o něm dozvídáme až v roce 1946, kdy profesor Karel Čupr s blízcím se padesátiletým výročím brněnské techniky upozorňuje na nutnost archiv znovu shromáždit a uspořádat. Některé dokumenty se totiž kvůli válečným událostem ocitly až v Salzburku. V šedesátých letech vzniká pozice archiváře a na Ústavu marxismu leninismu VUT i Pracoviště pro dějiny VUT v Brně, které má za úkol

sesbírat rozhovory a fotografie k historii školy. Archiv plní spíše funkci spisovny, a to až do roku 1992, kdy je oficiálně zřízen Archiv VUT v Brně.

Posledních deset let archiv sídlí ve zrekonstruovaných prostorách bývalé menzy v brněnské ulici Klatovská. Díky tomu – na pracoviště podobného typu poněkud netradičně – disponuje dvěma velkými mrazicími boxy. Ty je možné v krizových situacích využít k záchraně dokumentů poškozených vodou. „Šokové zmrazení archiválií zasažených povodněmi využilo v roce 2002 třeba Národní technické muzeum.

A s minimálními ztrátami má dnes archiválie i vysušené,“ vysvětlila archivářka Alžběta Blatná.

Největší podíl Archivu VUT tvoří dokumenty vztahující se ke studiu – nacionále studentů, pracovní smlouvy, protokoly o státních závěrečných zkouškách a studijní spisy jednotlivých studentů. „VUT má stejně jako další instituce zákonnou povinnost tyto dokumenty archivovat. Ročně se na nás obrátí několik set lidí, abychom jim vydali potvrzení o odpracované době,“ popsala Blatná. Do archivu však mohou

V roce 2010 provoz Archivu VUT na Klatovské ulici zahajovala za velkého zájmu médií někdejší dlouholetá ředitelka Renata Krejčí.

přijít lidé bádat i sami. „Pokud je v evidenci našeho archivu něco zaujme, stačí nám napsat a objednat se. Požadované dokumenty nachystáme a v případě potřeby si je mohou okopírovat nebo naskenovat,“ doplnila archivářka.

Badatelé zde najdou i vzácné archiválie vztahující se k historii brněnské techniky. K zajímavostem patří osobní pozůstatosti významných profesorů a rektorů nebo fotoalbum ruských studentů z 20. let

20. století zachycující mezi-válečnou podobu školy. Vzácnou archiválií je přípis z Moravského místodržitelství ze dne 30. září 1899 vztahující se k založení brněnské techniky. Ještě o několik let starší je listina císaře Ferdinanda I, kterou povoluje Salomonu Rothschildovi věnování částky 40 tisíc zlatých v prospěch technického učiliště, ze kterého o pár desetiletí později vznikla německá technika. Přímou návaznost na VUT však tato listina nemá.

Současný ředitel archivu Martin Kotačka chce v Archivu VUT vybudovat centrum moravské genealogie.

Archiválii, která by byla u badatelů nejoblíbenější, nelze podle Blatné určit. „Lidé si často žádají materiály k zajímavým profesorům nebo známým architektům – většinou podle toho, o kom právě píšou diplomovou práci. Celkem registrujeme asi čtyři desítky badatelských návštěv ročně,“ spočítala archivářka. Nejčastěji přicházejí studenti a vyučující z VUT zpracovávající historická témata.

„Občas archiv navštíví i lidé, kteří sice s VUT nijak propojeni nejsou, ale hledají informace o svých předcích. Například chtějí vědět, zda zde jejich

dědeček opravdu studoval a jak dlouho. Dozvědět se mohou i to, jaké měl známky,“ poznamenal šéf archivu a historik Martin Kotačka, který se specializuje na rodokmeny a genetickou genealogii. Z Archivu VUT by rád vybudoval centrum moravské genealogie. „Lidé by zde mohli vyhledávat své předky v digitalizovaných databázích, sestavit si vlastní rodokmen a případně i provést genetické testy. Vznikla by zde platforma, která propojuje historii lidí žijících na Moravě – ať už v genetické, nebo historické rovině,“ podělil se o své plány s archivem Kotačka.

Mnohem dříve však Archiv VUT čekají změny související s jeho digitalizací. „V archivnictví je teď trendem zpřístupňování písemností v digitální podobě. A my chceme tento trend následovat. Pro badatele je mnohem snazší probírat se informacemi on-line než sem pokaždé osobně cestovat,“ uvedl Kotačka. Všechny dokumenty tak budou muset archiváři odborně zpracovat, ofóliovat, očíslovat a naskenovat, což je práce na několik let. „Nastala teď taková překotná doba. Digitalizovat dva kilometry archiválií bude dlouhá a náročná práce. Ale má to smysl. Ochráníme tak i vzácné dokumenty, které časem manipulací trpí,“ uzavřela archivářka. ■

SUMMARY: The BUT Archive in Klatovská Street, Brno holds more than two kilometres of documents concerning the history of the school, its staff and students. The oldest document related to the establishment of the Brno University of Technology is a 120-year-old letter from the Moravian Governorate. The archive is open to BUT people, but not only to them. Anyone can view the rare documents and photographs there. The archivists are now facing a great challenge – digitizing the entire archive in order to make access to documents easier while protecting them at the same time.

Fakulta informačních technologií

Na nejmladší fakultě VUT, která se v roce 2002 vyčlenila z elektrofakulty, aktuálně studuje přes 2 300 budoucích informatiků. Mezi její špičkové týmy patří například Speech@FIT. Tito odborníci na dolování dat z audiozáznamů si lidově přezdívají řečaři, protože hlavním předmětem jejich obživy je lidská řeč. Výzkumníci pod vedením Jana Černockého se už dostali i do projektů financovaných americkou vládou a výkonné servery jim pořídila světoznámá společnost Facebook.

FIT spolupracuje s VŠB-TU Ostrava na velkém projektu IT4Innovations, což je národní centrum excelentního výzkumu v oblasti IT. Data do tamního superpočítače posílá třeba výzkumný tým Jiřího Jaroše, který vyvíjí nový přístroj pro přesnější diagnostiku rakoviny prsu. Ten by v budoucnu mohl nahradit mamograf.

Informatičtí pod vedením Martina Drahanského na FIT zkoumají biometrické údaje, jako jsou otisky prstů, snímky duhovky lidského oka, způsob chůze a mnoho dalších. V této oblasti mají odborníci ze skupiny STRaDe@FIT na kontě hned několik mezinárodních patentů. Čeští výzkumníci umějí například přečíst i nečitelné otisky prstů, i když má někdo kožní onemocnění, ruce namazané krémem nebo třeba poraněné prsty. Vyvíjený program pomůže policistům získat o pachateli více informací.

Fakulta výtvarných umění

Méně než 300 studentů činí z FaVU nejmenší fakultu brněnské techniky. Tradice umění na techniku patří už od počátku: v roce 1899 zde byl založen Ústav kreslení a jeho prvním profesorem byl akademický malíř Hanuš Schwaiger, jeden ze čtyř zakladatelů dnešního VUT. Coby samostatná fakulta funguje FaVU až od roku 1993, kdy se vyčlenila z Fakulty architektury zásluhou architekta Ivana Rullera, který zde založil Ústav kreslení a modelování. Ten se následně stal zárodkem budoucí Fakulty výtvarných umění.

Šestnáct ateliérů pokrývá vzdělání v oblastech malířství, sochařství, fotografie, grafického designu, produktového designu, videa, herních médií a dalších. Právě spojení umění a moderních technologií je pro FaVU typické. Fakulta v roce 2019 zahájila provoz robotického pracoviště v rámci svého 3D studia. Díky tomu mohou umělci z VUT snadno pracovat například s měkkými materiály a vytvářet z nich až několikametrové sochy.

Kombinace skenování a následného 3D tisku dovoluje snadno uspořádat výstavy i na velké vzdálenosti. Studenti FaVU tak měli v minulosti možnost díky spolupráci s americkou School of Visual Arts vystavit svá díla v The SVA Flatiron Gallery na Manhattanu. Stačilo poslat do USA data a exponáty vytiskly tamní tiskárny na místě.

Ústav soudního inženýrství

Tento vysokoškolský ústav nabízí studium v navazujících magisterských či doktorských programech pro necelých 500 studentů. Odborníci z ÚSI se věnují především expertní činnosti v oblasti analýzy dopravních nehod, stavebnictví, ekonomice a oceňování motorových vozidel a strojů či inženýrství rizik.

Každoročně pořádají speciální akci Crash Day, která představuje nárazové zkoušky, tzv. crash testy. V roce 2018 byla akce dokonce dvoudenní a k vidění tu byla jak nehoda dvou osobních automobilů, tak ukázka nárazu vozu do svodidel, řetězová nehoda tří aut či ukázka vyproštění posádky vozu hasiči. Znalci z Ústavu soudního inženýrství patří mezi vyhledávané odborníky v oblasti znečistění a v minulosti už vypracovali celou řadu posudků i v mediálně známých případech.

Zcela nový rozměr testování chování řidičů přineslo pořízení nového měřicího vozu, který je ve své konfiguraci jediný na světě. Moderní auto s celou řadou asistenčních prvků je rozšířené například o kamerové systémy přímo v kabině vozu, eye tracking sledující pohled řidiče a snímače dalších fyziologických funkcí, jako je puls, svalová tenze, vodivost kůže a další. Tato data využijí studenti i odborníci, a to především při výuce expertního inženýrství v dopravě.

Rektoři VUT v průběhu 120 let

Karel Zahradník

Václav Řehořovský

Michal Ursíny

Antonín Sucharda

Josef Bertl

Zdeněk Elger

František Hasa

Leopold Grimm

Josef Líčka

Jan Zvoníček

Vladimír Novák

Karel Vandas

Josef Sumec

Antonín Smrček

Adolf Štys

Karel Hugo Kepka

Vladimír List

Karel Ryska

Vincenc Hlavinka

Jiří Baborovský

Josef Zvoníček

Bohumil Vlček

Jan Novák

Karel Šimek

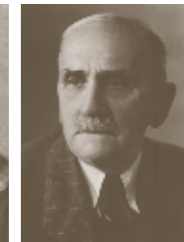
Jan Caha

František Píšek

František Ducháček

Vítězslav Veselý

Vladimír Fischer

Josef Rieger

Karel Čupr

Rudolf Vondráček

Ota Veletovský

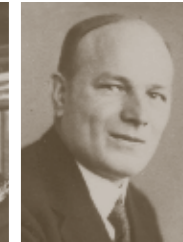
Václav Bubeník

Otakar Kallauner

Jaroslav Syříště

Josef Kožoušek

Václav Kubelka

Jiří Kroha

František Perna

Vojtěch Menci

Josef Vaverka

Vilibald Bezdiček

Vladimír Meduna

Vladislav Osina

František Kouřil

František Pail

Arnošt Hönig

Emanuel Ondráček

Petr Vavřín

Jan Vrbka

Karel Rais

Petr Štěpánek

Připojte se k oslavám 120. výročí VUT

25. 9. 2019

Open-air festival Hudba z FEKTu

25. 9. 2019

Oslava 120. výročí Fakulty stavební

1. 10. 2019

Hudební festival FASTFest

14. 11. 2019

20. Akademické shromáždění a Vědecká rada VUT

6. 12. 2019

Ples VUT

www.120letvut.cz

120 VYSOKÉ UČENÍ
TECHNICKÉ
1899–2019 V BRNĚ